גַּל עֵינַי וְאַבִּיטָה נִפְלָאוֹת מִתּוֹרָתֶךָ

נִפְלָאוֹת

שיעורי תורה והתוועדויות חסידיות
מהרב יצחק גינזבורג שליט"א

הדור שלנו הוא דור של התמודדות עם קללות.
כדי להציל את הדור שלנו צריך שיבוא הקב"ה, רחמנא, אוהב ישראל,
אוהב את כל הניצוצות הקדושים והטהורים שיש בעולם,
"ויהפֹּך הוי' אלהיך לך את הקללה לברכה כי אהבך הוי' אלהיך".
רבי נחמן מברסלב, ב"מעשה מאבדת בת מלך", ממחיש בדיוק
את הענין הזה: כל הבעיה מתחילה מדברי האבא־המלך
שברגע של כעס, "רגע באפו", מקלל את בתו 'שהלא־טוב יקח אותך'.
'הלא־טוב' הוא־הוא הנפרדות, עליה נאמר "לא טוב היות אדם לבדו".
מעשה מאבדת בת מלך מסיים "ואיך שהוציאה לא סִפר,
ובסוף הוציאה" — רבי נחמן לא סיפר־הסביר איך נגמר הסיפור,
כי זהו הסיפור של הדור שלנו...

[מתוך השיעור 'הקליפה של הדור']

פינחס תשפ"ה

הגליון מוקדש לע"נ **בצלאל** בן משה אריה ע"ה **גנוט** – נלב"ע **כ"ג תמוז תשע"ג**

363 | שנה שמינית

פינחס ה'תשפ"ה

04 **דעת נכונה**
התוועדות שבע ברכות
הדעת כמפתח לקשר עמוק ובריא
בין איש ואשה

12 **הניגון החסידי**
ניגון מספר 581
מי"ג אלול תשפ"ד

13 **הקליפה של הדור**
טעימה מהתוועדות יב-יג תמוז
אופי ההתמודדויות במהלך הדורות
וקליפת דורנו - 'דבר נפרד בפני עצמו'

19 **"עיני הוי' אל צדיקים"**
השגחה פרטית במשנת המגיד
ממעזריטש (ח"ב)
התלבשות ההשגחה הפרטית
בצדיקי הדור

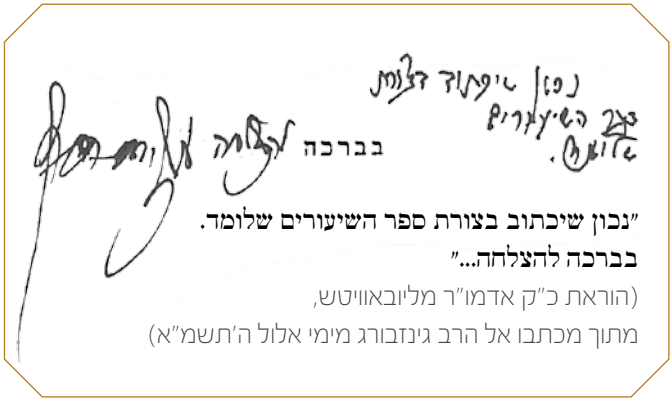
26 **הסיפור החסידי**
מה באמת כתוב?
רבי משה קורדובירו

28 **מענות ותשובות**
תשובות הרב לשואלים
מה עושים עם מערכת יחסים שהיא
רק 'בסדר' והפצת טהרה בעם ישראל

29 כַּאֲבוֹר עִלְּפִּיס
"בְּרִית כְּהֻנַּת עוֹלָם"
רָזִי יְלַמֵּד אוֹתָנוּ מָתַי וְלָמָּה
זָכָה פִּינְחָס לִכְהֻנָּה

העלון מופק ע"י עמותת
אוהבים להיות יהודים.
לקבלת השיעורים במייל
ולהצטרפות לצוות המפיצים:
itiel@pnimi.org.il
עריכה: אביב מויאל
עיצוב: דעה אביחיל
מערכת: הרב יוסף פלאי,
בעז יעקבי ואיתיאל גלעדי
עריכת מקורות: ישראל כץ, מנחם־
זאב וינגורט, יוחאי אלימלך רווה

"נכון שיכתוב בצורת ספר השיעורים שלומד.
בברכה להצלחה..."
(הוראת כ"ק אדמו"ר מליובאוויטש,
מתוך מכתבו אל הרב גינזבורג מימי אלול ה'תשמ"א)

בס"ד

הקדמת המערכת

בשלשת השבועות עלינו לתקן את **האהבה בין הקב"ה וכנסת ישראל**, והדרך לכך היא **להרבות אהבת־חנם** בכלל, ובמיוחד להעמיק באהבה שצריכה לשרור **בכל בית יהודי**, כהכנה ל**בנין הבית השלישי**.

השבוע בגליון שלשה שיעורים, שבכולם נגיעות **בענין חשוב זה**:

בשיעור הראשון – **דעת נכונה** – שיעור סעודת שבע ברכות לנכדת הרב, תמצאו **העמקה נפלאה בסוד הדעת** המחברת בין **האיש והאשה**, דעת שיש בה **הכרות שקודמת לכל השכלה והשגה**, וגם התמסרות של **אהבה לשמה**, אהבה שאינה תלויה בדבר.

השיעור השני – **הקליפה של הדור** – הוא **טעימה פיקנטית** מהתוועדות יב־יג תמוז מהשבוע שעבר ובה פורש הרב התבוננות ב**קליפות עמן התמודדו בדורות הקודמים** ועל רקע זה **ההתמודדות עם הקליפה עמה עלינו להתמודד בדורנו**, קליפת **הקללות**. השיעור מסיים ב**זיקה מיוחדת למעשה מאבדת בת מלך**, כסיפור המיוחד **של הדור שלנו**.

השיעור השלישי – "**עיני הוי' אל צדיקים**" – הוא פרק נוסף משיעורי **ת**הא **ש**נת **ה**שגחה **פ**רטית, העוסק בחידוש מיוחד של **המגיד ממעזריטש** בענייני ההשגחה, העוברת לעולם **דרך הצדיקים** ("ועמך כֻּלם צדיקים").

על אירועי השמחה הרבים שהיו השבוע – כולל אלו שמתוכם השיעורים, ועוד ועוד – תוכלו להתעדכן ב**אתר הקהילה־הפעילה** שלנו derechaim.info

חברים יקרים שימו לב: הקמפיין שלנו **'עת לפרוץ'** קרב ובא
וכהכנה אליו תערך **התוועדות** ו**ערב רתימה** לקמפיין.
הרב מסר: "אשמח לראות את כולם בהתוועדות".
רוצים עוד פרטים? עברו ל**גב הגליון**.

שבת שלום ומבורך,
המערכת

סדר הלימוד לשבוע פרשת מטו"מ הבעל"ט:
נ"ך יומי – מלכים ב' פרקים י־טז; **משנה – שבועות** פרק א.

שיעור

התוועדות שבע ברכות

דעת נכונה

קיצור מהלך השיעור

בהתוועדות "שבע ברכות" לנכדת הרב זכינו להגדרות חדשות ועמוקות על **קשר האהבה בין איש ואשה**. **פרק א** פותח בהפטרת פרשת פינחס – **התגלות ה' לאליהו** הנביא בהר חורב – תוך התעמקות ב**קנאות** על גווניה השונים. משם, בדרך רמז יפהפה, עבר השיעור (ב**פרק ב**) לנושא העיקרי שלו – הגדרת **"דעת נכונה"**, שהיא **מפתח הקשר העמוק והבריא** בין איש ואשה. **פרק ג** חותם את השיעור **בהכרה הפנימית** בה מזהים בני הזוג זה את זו – הכרה הקיימת בנפש ב"קול דממה דקה" – שהיא הבסיס להכרות ו**לעבודה המשותפת** שלהם לאורך ימים ושנים טובות.

א. התגלות ה' לאליהו

יש לנו מים חיים — נאמר לחיים.

שמענו קודם את כל הברכות — בני, חיי ומזוני וכולהו רויחי.

הגם שלא זכינו להיות בחתונה עצמה, אבל עשינו לחתן ולכלה ניגון — אז קודם כל נשמע את הניגון הזה[א].

אין לנו בדיוק כפר לתת לזוג (כמו בסיפור הידוע[ב] על החתן והכלה היתומים שהבעל שם טוב ותלמידיו נתנו להם מתנות בחתונה ואחר כך הם קבלו בפועל את כל המתנות הללו מהפריצים במסבה לכבוד הצלת בן־הפריץ), אבל אפשר לתת ניגון — ובזכות זה יהיו להם כל הכפרים. פריץ הוא הלעומת־זה של "ופרצת"[ג], אז ככל שיש יותר "ופרצת" יש יותר כפרים מכל הפריצים.

קנאת פינחס ואליהו

היום אנחנו בפרשת פינחס וכתוב ש"פינחס זה אליהו"[ד], שיבוא במהרה ויבשר לנו את הגאולה האמתית והשלמה על ידי משיח צדקנו.

נרשם ע"י איתיאל גלעדי. לא מוגה. שבע ברכות שניאור יהושע העשיל וחנה שי' מאיעסקי. מוצאי י"ח תמוז פ"ה – אור יהודה.

א ניגון 617 (ניתן להאזין לו ברשימת 'ניגוני הכנה לתפלה' בערוץ מחלקת המוזיקה של גל עיני).

ב ראה שמועות וסיפורים ח"א עמ' 10.

ג בראשית כח, יד.

ד ילקו"ש ר"פ פינחס; זהר ח"ב קצ, א; תיב"ע וארא ו, יח. ובכ"מ.

פינחס היה קנאי לברית, לקדושת הברית, שהיא כמובן גם הקשר בין האיש והאשה. מה האסמכתא ש"פינחס זה אליהו"? הקנאה. גם אליהו אומר "קַנֵּא קִנֵּאתִי לַהוי' אֱלֹהֵי צְבָאוֹת כִּי עָזְבוּ בְרִיתְךָ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל"[ה]. פינחס הוא "קנאי בן קנאי"[ו] ואליהו, במדה מסוימת, עוד יותר קנאי. כמה שה' אוהב את שניהם, ונותן לפינחס בשכר המעשה שלו "ברית כהנת עולם"[ז], בסופו של דבר הוא גם מבקר את הקנאה הזו.

> פינחס היה קנאי לברית, לקדושת הברית, שהיא כמובן גם הקשר בין האיש והאשה

שואלים למה ה' היה צריך להרחיק את אליהו הנביא, שילך ארבעים יום עד שיגיע להר חורב, הר סיני. כתוב בחז"ל[ח] שיש באליהו הנביא גם משהו שה' לא אוהב — יותר מדי קנאות, שהוא רק מלמד קטגוריה על עם ישראל. חז"ל אומרים בפירוש שבגלל שהוא מלמד קטגוריה על עם ישראל, שאומר על עם ישראל ש"עזבו בריתך", שלא שומרים את הברית, הקב"ה צריך להוכיח לו ששומרים את הברית, לכן בעל כורחו הוא צריך להגיע לכל ברית מילה לראות ששומרים את הברית. מה שאליהו בא לכל ברית, ומעמידים לו כסא, כסא של אליהו[ט], זה לכאורה עונש בשבילו.

> כאשר אחד שלימד קטגוריה מודה בפה מלא 'לא צדקתי', היהודים שומרים את הברית' – זו גופא בשורת הגאולה

אבל היות שהוא צדיק אמתי ודאי הוא מקבל זאת בשמחה, בהבנה מלאה, וגם מודה שהייתי מדי קנאי. הוא מעיד שישראל שומרים את הברית, ובזכות זה הוא מבשר את הגאולה. כאשר אחד שלימד קטגוריה מודה בפה מלא 'לא צדקתי, היהודים שומרים את הברית' — זו גופא בשורת הגאולה.

הרמב"ם כותב "וכבר הבטיחה תורה שסוף ישראל לעשות תשובה בסוף גלותן ומיד הן נגאלין"[י]. צריך לעשות תשובה, ולפי המדרש הזה עיקר התשובה שכל היהודים, כמעט ללא יוצא מהכלל, מקיימים את מצות ברית מילה. אליהו הנביא, שכאילו קטרג על עם ישראל, בא ומעיד שאת המצוה הזו כולם — גם לא שומרי תורה ומצוות — מקיימים. בזכות התשובה הזו — התשובה של שמירת הברית, ברית מילה — זוכים לגאולה.

התגלות ה' לאליהו

חוץ מ"פינחס זה אליהו", מה הקשר לפרשה? ההפטרה. הסיפור של אליהו, שה' שולח אותו להר סיני — מרחיק אותו, מקשה עליו, ככה כתוב, כדי להחזיר אותו בתשובה. בסוף הוא מגיע להר חורב ואז כתובים שני פסוקים חשובים מאד: "וַיֹּאמֶר צֵא וְעָמַדְתָּ בָהָר לִפְנֵי הוי' וְהִנֵּה הוי' עֹבֵר וְרוּחַ גְּדוֹלָה וְחָזָק מְפָרֵק הָרִים וּמְשַׁבֵּר סְלָעִים לִפְנֵי הוי' לֹא בָרוּחַ הוי' וְאַחַר הָרוּחַ רַעַשׁ לֹא בָרַעַשׁ הוי'. וְאַחַר הָרַעַשׁ אֵשׁ לֹא בָאֵשׁ הוי' וְאַחַר הָאֵשׁ קוֹל דְּמָמָה דַקָּה"[יא]. כתוב בזהר[יב] על "קול דממה דקה", ההפטרה של פרשת

ה מלכים־א יט, י וי"ד.
ו ספרי על במדבר כה, יא.
ז במדבר כה, יג.
ח פרקי דרבי אליעזר פכ"ט. ראה תנא דבי אליהו זוטא ח; אבות דר"נ נוסח ב. ובכ"מ.
ט ורמז: **כסא של אליהו** עולה **אליהו־אלישע** (שביחד עולים **רבי מאיר**, "**רוח** אפינו **מ**שיח הוי'", וד"ל). בהר ה' אומר לאליהו "ואת אלישע בן שפט מאבל מחולה תמשח לנביא תחתיך" (שם פסוק טז). כלומר, אתה קנאי יותר מדי, ועל כן עליך להסתלק, לעלות באש הקנאות שלך ה**שמימה** (מקום הקנאים, מבית **שמאי**, שסוברים ש"שמים קדמו" ובקנאותם דוחים באמת הבנין את מי שבא להתקרב ואינו ראוי בתכלית, במדת "יקב הדין את ההר"), ואלישע ימלא את מקומך (וראה פרקי דרבי אליעזר פכ"ח).
י הלכות תשובה פ"ז ה"ה.
יא מלכים־א יט, יא־יב.
יב זהר ח"ג רנט, ב. ובכ"מ. וראה בגמ' ברכות דלקמן.

כל מטרת הגילוי הזה של הקב"ה לאליהו הנביא היא להמתיק את הדינים שלו על עם ישראל – להפוך את הקנאה לאהבה

פינחס (אכן, כאשר פרשת פינחס חלה בתוך שלשת השבועות אזי קוראים את ההפטרה השייכת לשלשת השבועות ולא את ההפטרה השייכת לפרשת פינחס עצמה) — כמו שלומדים את הפרשה צריכים ללמוד את ההפטרה, חז"ל חברו אותן יחד כי הן אותו ענין[יג] — ש"תמן אתי מלכא". על כל שלש התופעות הראשונות כתוב "לא ב... הוי'", אבל כשמגיע ה' עצמו הוא מגיע בתוך ה"קול דממה דקה". זהו סימן, כמו שרב ששת אומר בגמרא[יד] — הוא היה סגי נהור, ואיך הוא זהה שהמלך עובר? שמכל הרעש נעשה שקט, ואז הוא הבין ש"תמן אתי מלכא".

כתוב בחסידות שארבע התופעות הללו הם בעצם ארבעה שלבים של התפלה, סדר הכרחי כדי להגיע ל"קול דממה דקה" בתפלת העמידה, ואנחנו בשבע ברכות אז מתבקש להסביר את ארבעת השלבים בחיי נישואין — ועוד נעשה זאת בע"ה — אבל כעת נאמר רק רמז יפה בשני הפסוקים האלה.

הפסוק עם הכי הרבה שמות הוי'

קודם כל, בפסוק הראשון, "צא ועמדת בהר", יש תופעה חד־פעמית בתנ"ך, שיש חמש פעמים שם הוי' בפסוק אחד. אנחנו יודעים שבתורה יש חמש פעמים "בני ישראל" בפסוק אחד[טו], בפרשת נשא. באותה פרשה יש את הפסוק עם הכי הרבה שם הוי' בחמשה חומשי תורה — ארבע פעמים הוי'. זה השיא בחמשה חומשי תורה — "על פי הוי' יחנו וגו'"[טז]. אבל חמש פעמים שם הוי' בפסוק אחד אין בתורה.

דורשים שהיות שב־ישראל יש חמש אותיות יש חמש פעמים ישראל בפסוק אחד ובשם הוי' ארבע אותיות ("שם בן **ד**") לכן יש ארבע פעמים בפסוק אחד. אבל צריך לעשות יחוד **הוי'־ישראל** — שוה **שניאור**, כידוע, השם של החתן (לא יודע אם ידעת שאתה שם הוי' ועוד ישראל). תמיד כתוב ש־**שניאור** הוא **שני־אור**[יז], ולענייננו היינו "אור הוי'"[יח] ו"אור ישראל"[יט] (שני ביטויים בפסוקים)[כ]. בכל אופן, הפסוק הזה, אצל אליהו הנביא, הוא הפסוק בו אכן יש ה"פ שם הוי' בפסוק אחד, כנגד **ד** אותיות שם הוי' עם קוצו של **י** שעל גביהן (סוד נרנח"י, "חמשה שמות נקראו לה [לעצמות]"[כא], וד"ל), — "לפני הוי'... והנה הוי' עבר... לפני הוי'... לא ברוח הוי'... לא ברעש הוי'". אחר כך, בפסוק הבא, יש עוד שם הוי' אחד, "לא באש הוי'". אחר כך — "ואחר האש קול דממה דקה", ושם לא כתוב שם הוי', רק שעל זה כתוב "תמן אתי מלכא", עצמות ה', יותר משם הוי'. בכל אופן, יש הרבה דברים חשובים בשני הפסוקים האלה.

ב. דעת נכונה

אהבה ודעת נכונה

נעשה גימטריא: כמה שוים שני הפסוקים יחד? 7865. המספר הזה הוא כפולה של 13, **אחד** וגם **אהבה**. כעת ננסה להסביר הכל בקשר לחתן וכלה. ידוע שהרבי הקודם רמז את אותיות **אהבה** בראשי־התיבות של פסקאות ההזמנה לחתונה של הרבי, כי עיקר הענין של חתונה הוא אהבה. לפי מה שהקדמנו, כל מטרת הגילוי הזה של הקב"ה לאליהו הנביא היא להמתיק את הדינים

יג ראה השיטות בזה באבודרהם, סדר שחרית של שבת ופירושה.
יד ברכות נח, א.
טו במדבר ח, יט.
טז שם ט, יח־כג.
יז ראה בית רבי ח"א פכ"מ הערה כה; אג"ק לצ"צ אגרת ח; לקו"ד עמ' פג; סה"ש תש"ב עמ' 129. ובכ"מ.
יח ישעיה ב, ה.
יט שם י, יז.
כ "**אור הוי'**" ועוד "**אור ישראל**" עולים **גאולת ישראל**.
כא בראשית רבה יד, ט; דברים רבה ב, לו.

שלו על עם ישראל[כב] — להפוך את הקנאה לאהבה[כג].

שוב, שני הפסוקים הם כפולת **אהבה**, השאלה כמה פעמים אהבה. אם מחלקים 7865 ל־13 מקבלים 605 — הכל שוה 13 פעמים 605. מה אומר המספר 605? כמובן, בכל מספר יש הרבה דברים[כד], אבל אנחנו נבחר משהו מיוחד לכבוד החתן והכלה: יש ביטוי, שלא מופיע בתורה ולא בחז"ל, אבל הוא מופיע בראשונים והלאה — הרמב"ם משתמש בניב הזה פעם אחת בחיבור הגדול שלו, והאבן עזרא אוהב אותו במיוחד — "**דעת נכונה**". כל הענין של חתונה הוא דעת — "והאדם ידע"[כה], כמו שכתוב בתניא בפ"ג. שני הפסוקים האלה הם **אהבה** פעמים **דעת נכונה**[כו].

"דעת נכונה" ביחוד חתן וכלה

הטור מביא את הביטוי "דעת נכונה" בהקשר של היחוד בין החתן והכלה.

> הטור בסעיף העוסק בחיבור והיחוד של חתן וכלה הוא כותב שראוי לאדם "להרגיל עצמו בקדושה יתירה ובמחשבה טהורה ובדעת נכונה"

> אנחנו פה חב"דניקים, ובשביל להיות חב"ד צריך את שלשת האלה: "קדושה יתרה" היא בחכמה; "מחשבה טהורה" בבינה; והכי בולט – "דעת נכונה" היא בפירוש דעת

בסעיף העוסק בחיבור והיחוד של חתן וכלה הוא כותב שראוי לאדם "להרגיל עצמו בקדושה יתירה ובמחשבה טהורה ובדעת נכונה"[כז]. משהו יפהפה. מבין שאר הפוסקים, מי שמצטט את הטור בלשונו הוא דווקא רבי שלמה גנצפריד בקצור שלחן ערוך[כח]. כידוע, גם בין הרביים של חב"ד[כט], הוא נחשב צדיק מיוחד — הוא עשה מבצע אדיר להביא את ההלכה[ל] לכל שכבות העם, לכולנו. אפילו הרבי אמר — כמו אחרי הסתלקות הרבנית ע"ה — 'תביא לי קצור שלחן ערוך', לדעת על אתר את ההלכה למעשה. במעלת הקצור שלחן ערוך שהוא מביא את לשון הטור, שבין איש לאשה צריך קדֻשה יתרה, מחשבה טהורה ודעת נכונה[לא].

ברור — ומסתמא הטור כיוון לכך — שהביטויים האלה הם כנגד חכמה־בינה־דעת. אנחנו פה חב"דניקים, ובשביל להיות חב"ד צריך את שלשת האלה: "קדושה יתרה" היא בחכמה — "קדש מלה בגרמיה"[לב]; "מחשבה טהורה" בבינה — כשם שקדושה היא חכמה

כב דיני **אליהו** הם דיני שם **בן**, סוד "דינא דמלכותא", וד"ל.

כג באמת בקנאה עצמה טמונה אהבה – המלה **קנאה** פותחת ב־**קנ**, שער ה**קנ**אה, ומסיימת ב־**אה** של **אה**בה (על דרך הפיכת הקללה לברכה "כי אהבך הוי' אלהיך"), ו־**קנאה** (בגימטריא **יוסף**, ה"צדיק יסוד עולם", ו"פ **הוי**') עולה **יב** צירופי **אהבה** (ל־**אחד** יש רק **ו** צירופים אבל ל־**אהבה יב** צירופים, כלשם הוי' ב"ה) – שעל כן "רוח קנאה" טהורה וחיובית השומרת על קדושת הברית היא ביטוי לאהבה (ראה יין משמח ח"ד ש"ד בתורה "כנשר יעיר קנו" וש"נ).

כד יש חבה יתרה לחפש את המספר בתוך הפסוקים עצמם, וכאן 605 היינו ה"פ "**וחזק**" (121, **יא** ברבוע), היינו "**וחזק**" פנים ואחור, ודוק.

כה בראשית ד, א.

כו **אהבה** **דעת** **נכונה** ר"ת **אדן** (של **אדנ**־**י** – ה־**י** של **יחוד** הבא מתוך **אהבה** **דעת** **נכונה**), סוד האדן־הבסיס של עבודת ה' (**אדן** בגימטריא "**מודה** [אני לפניך]", בסיס עבודת היום, כנודע).

כז טור אה"ע כה.

כח קצוש"ע קנ, א.

כט ראה שיחת שבת ראה תשד"מ (תורת מנחם תשד"מ ח"ד ד' עמ' 2483), ובאורך בספר 'יחס רבותינו נשיאינו ל'קיצור שולחן ערוך''.

ל ורמז לעניננו: **דעת נכונה** עולה **הלכה למשה מסיני** ("הלכה" היא הדעת, פנימיות נה"י, כח ההליכה; "למשה" היינו הבינה, "משה זכה לבינה"; "מסיני" היינו הבטול דחכמה – הסדר של דעת־בינה־חכמה הוא צירוף היסוד, והי, סוד תיקון הברית), וד"ל.

לא **קדֻשה יתרה** (1024, **לב** ברבוע) **מחשבה טהורה** (580, י"פ **חן**, ממוצע כל אות) **דעת נכונה** משלימות ל־**מז** (**בטול**, **כי טוב**) ברבוע.

לב זהר ח"ג צד, ב.

כך טהרה היא בינה[לג] וגם מחשבה היא בינה[לד]; והכי בולט — "דעת נכונה" היא בפירוש דעת.

צריך להבין מה אומר הביטוי "דעת נכונה" — דווקא הדעת, שמחברת את החתן והכלה, צריכה להיות "דעת נכונה".

היא כל כך אוהבת את בעלה, ומרגישה בפנים ש'לא מגיע לי כלום', הכל חסד חנם, ולכן מוחלת הכל

יש מי שכתב ספר שלם שכל ענין האישות באידישקייט היא דיני ממונות. רחמנא ליצלן לומר כזה דבר

שמירה מתאוה

האבן־עזרא כותב את הביטוי כמה פעמים[לה]. ההקשר העיקרי של הביטוי הוא משל מפורסם שלו על "לא תחמֹד"[לו]: לאיש כפרי פשוט הזדמן לראות את בת המלך ביפיה. אם לאיש הכפרי הזה יש "דעת נכונה", אין לו שום הוה־אמינא שבהוה־אמינא שהוא יכול להיות קשור אליה, ולכן אין לו גם תאוה אליה. כמה שהיא יפהפיה, אם יש לו דעת נכונה הוא מבין, הוא חש, ש'אין לי שום קשר לבת הזו כלל וכלל'. זהו המשל שמביא האבן עזרא להבין מה נקרא "דעת נכונה". כלומר, מי שבסיטואציה הזו יתאוה לבת המלך — הדעת שלו משובשת, אין לו דעת נכונה.

אהבה שאינה תלויה בדבר

איפה הרמב"ם מביא את הביטוי "דעת נכונה"? הוא מביא אותו פעם אחת — גם היא בהלכות אישות[לז] — ביחס לאשה שמוחלת על כתובתה. היא מוחלת על הכתובה לגמרי, אומרת לבעלה — 'אתה לא חייב לי כלום'. לא שהיא רוצה חלילה להתגרש. אדרבא, אם היתה רוצה להתגרש — היא היתה תובעת את הכתובה. אבל היא כל כך אוהבת את בעלה, ומרגישה בפנים ש'לא מגיע לי כלום', הכל חסד חנם, ולכן מוחלת הכל. כנראה "כמים הפנים לפנים"[לח], גם הוא מרגיש ככה. יש היום כאלו שרוצים לומר שחתונה היא עסק ממוני, ענין עסקי. יש מי שכתב על זה ספר שלם — שכל ענין האישות באידישקייט היא דיני ממונות[לט]. רחמנא ליצלן לומר כזה דבר. כאן יש לנו אשה שאומרת שאני מוחלת לך, בעלי האהוב, את כל הכתובה שלי.

מה הפסק? מה עושים במקרה הזה? כותב הרמב"ם שצריך לבדוק אותה היטב, אם היא לא אמרה זאת מתוך שחוק או מתוך היתול,

---

לג ראה ספר הליקוטים דא"ח צ"צ ערך 'טהור', וש"נ. היחס בין קדושת החכמה לטהרת הבינה רמוז בפסוק "ויעש את שמן המשחה קדש [רזין דרזין דחכמתא] ואת קטרת הסמים [סוד 'בחד קטירא אתקטרנא' דרשב"י, מ'זיהרא דאמא עילאה'] טהור" (שמות לז, כט), וד"ל.

לד ספר הליקוטים בראשית פ"א.

לה אבן עזרא על שמות כ, יד; שה"ש א, יג; קהלת ד, יז.

לו שמות כ, יד.

לז פי"ד הי"ט.

לח משלי כז, יט.

לט מסכת כתובות, העוסקת בכל קשר הנישואין, מכונה 'ש"ס קטן' (הפלאה בהקדמתו למסכת) משום שהיא בלולה מדיני ממונות ודיני אישות, ענייני נשים־נזיקין (הסדרים העיקריים הנלמדים בישיבות). אכן, בסופו של דבר, היא לא שייכת לסדר נזיקין אלא לסדר נשים. על סדר נשים נדרש (במדבר רבה יג, טו) הביטוי הראשון בתהלים יט, "תורת הוי' תמימה משיבת נפש" (פסוק ח) – לעומת סדר נזיקין, עליו נדרש "משפטי הוי' אמת צדקו יחדו" (הביטוי האחרון בפרק שם) – וראה לקוטי לוי יצחק הערות לתניא קמג, א (עמ' מט) שסדר נשים הוא עיקר הש"ס. "תורת הוי' תמימה" מלמד ש"דעת **נכונה**" מתגלה בעיקר במדת התמימות (שנכון לקרוא לה באנגלית **sincerity**). התמימות היא פנימיות ההוד (ראה סוד ה' ליראיו ש"א פי"א (וביאורו בשיעורים בסוד ה' ח"ג); אל עולם הקבלה פ"ז; ספר הנפש פי"ב) – שאפשר לקרוא לה גם **כנות** (כנודע שבכלי המקדש נצח והוד הם סוד הכיור **וכנו**) – סוד "איהי בהוד" (ע"פ תקו"ז תקון יג (כח, ב־כט, א)). נכונות הדעת הנכונה מתבטאת גם בכך שהיא מוכנה ומזומנה לקיום מצות "פרו ורבו" (בראשית א, כח) בתמימות ובהידור, על הצד הטוב ביותר, בקדושה יתרה וכו'. הדעת התמימה והכנה מתבטאת בהכרת הטוב של ההוד, סוד "דע לומר תודה" (אותיות האלף־בית), יסוד כל המדות הטובות (ראה חובות הלבבות הקדמה לשער הבחינה). כשהכלה מוחלת ב"דעת נכונה" היא עושה זאת בתמימות גמורה, בכנות ומתוך הכרת הטוב – כמבואר בפנים – ו"תורת הוי' תמימה" זו היא "משיבת נפש" באמת, וד"ל.

ואם הדיינים רואים שהיא מחלה ב"דעת נכונה" — זהו הביטוי שלו — המחילה חלה, היא מוחלת על הכתובה לגמרי, אין לה כלום, והם ממשיכים לחיות יחד חיים הכי מאושרים שבעולם.

שוב, מה הרגש כאן? כמו שאומרים[מ] שראשית עבודת ה' כלפי שמיא היא 'לא מגיע לי כלום'. אמרנו ש"כמים הפנים לפנים", כנראה גם האיש מרגיש ככה. הרי יש חובות של כתובה, מה שהאיש חייב לאשה, ויש מה שהאשה חייבת לו[מא]. אם היא אומרת לו 'לא מגיע לי כלום', מסתמא — מרגישים "כמים הפנים לפנים" — גם הוא אומר לה 'לא מגיע לי כלום', מוחל על כל החובות של האשה לבעל. הכל חפשי, משוחרר, הכל רצוני, הכל "אהבה שאינה תלויה בדבר", 'אהבה בטהרתה'[מב]. אם הכתובה קובעת את היחס בין האיש והאשה קוראים לו "אהבה התלויה בדבר". ברגע שהיא מוחלת היא אומרת 'האהבה שלי לא תלויה בשום דבר, רק אהבה לשמה', ועל זה הרמב"ם אומר שזה צריך לבוא מתוך "דעת נכונה" — בודקים אותה אם יש לה דעת נכונה, ובכך רמזו שהמחילה עצמה היא־היא תמצית הדעת הנכונה. זו הפעם היחידה שהרמב"ם משתמש בביטוי הזה.

אם היא אומרת לו 'לא מגיע לי כלום', מסתמא גם הוא אומר לה 'לא מגיע לי כלום', מוחל על כל החובות של האשה לבעל. הכל חפשי, משוחרר, הכל רצוני, הכל "אהבה שאינה תלויה בדבר", 'אהבה בטהרתה'

לב טוב

נאמר עוד משהו על "דעת נכונה": בפרקי אבות רבן יוחנן בן זכאי שאל את תלמידיו "איזו היא דרך טובה שידבק בה האדם"[מד]. כל אחד ענה את התשובה שלו. רבי אלעזר בן ערך אמר "לב טוב" ורבן יוחנן בן זכאי אמר לתלמידיו "רואה אני את דברי אלעזר בן ערך מדבריכם שבכלל דבריו דבריכם". יש מפרשים שאומרים[מה] ש"לב טוב" הוא "דעת נכונה". לכאורה דעת נכונה היא בראש, אבל לפי הפירושים האלה היא "לב טוב", שכולל את כל המדות הטובות שבעולם — הדעת היא "מפתחא דכליל שית"[מו] הכוללת את שש מדות הלב[מז].

שוב, מה יצא לנו? שני הפסוקים של אליהו הנביא שוים **אהבה** פעמים **דעת נכונה**, שכוללת את כל הדברים הטובים בקשר בין חתן וכלה.

ג. 'אני מכיר אותך!'

יסוד הכל – ההכרה

נסיים עם עוד דבר חשוב מאד בחסידות:

כתוב בתניא, מפ"ג והלאה, שבשביל להוליד אהבה בלב צריך להתבונן. זו דרך חב"ד, שנקראת "דרך ארוכה וקצרה"[מח], שדרך ההתבוננות מגיעים לפנימיות הלב[מט], מולידים אהבה פנימית

מ ראה חובה"ל שבהערה הקודמת, ובכ"ד.

מא ראה שו"ע אבה"ע סט, א־ג (וביאורם בסימנים הבאים).

מב אבות פ"ה מט"ד.

מג ראה גם שיעורי י"ב אלול תשע"ט, ליל שבת תשובה תש"פ וליל שבת משפטים תשפ"ג.

מד אבות פ"ב מ"ט.

מה פירוש רבינו יוסף בן שושן (ירושלים תשכ"ח) על אבות פ"ב מי"ג.

מו זהר ח"ב קעז, א. על הדעת הזו, "דעת המתפשט", נאמר "ובדעת **חדר**ים ימלאו כל **הון** יקר **ונע**ים" (משלי כד, ד), רמז לשש המדות חג"ת (**חס**ד־**דין**־**ר**חמים) **נה"י** (וראה באריכות סוד ה' ליראיו ש"א פ"ח).

מז ראה ספר הנפש פ"ז עמ' קיט. וכנודע, **דעת** עולה ו"פ **דעה**, כאשר כל דעה היא מדה בלב (כשימוש הרמב"ם במושג זה בהלכות דעות).

מח שער ספר התניא (עפ"ו עירובין נג, ב).

מט ראה גם **מלכות ישראל** ח"א מאמר "דרך ארוכה וקצרה".

כתוב ששום התבוננות לא תעזור להוליד אהבה ויראה בלב, אלא אם כן יש יסוד של הכרה לפני כן

בלב. יש מאמרים[נב] שכתוב בהם שעוד לפני התבוננות צריך הכרה. מהי הכרה? כמו שרות אומרת לבעז "מדוע זה מצאתי חן בעיניך להכירני ואנכי נכריה"[נא], וחז"ל אומרים[נב] שב"להכירני" היא נבאה שהוא עתיד לשאת אותה לאשה, כי הכרה היא לשון נישואין.

מה הוואדט? כתוב ששום התבוננות לא תעזור להוליד אהבה ויראה בלב, אלא אם כן יש יסוד של הכרה לפני כן. מה הכוונה יסוד של הכרה? שאני אומר לה' 'אני מכיר אותך'. על זה כתוב ש"אל אחר איסתריס ולא עביד פירין"[נג], שבסטרא אחרא אין דעת[נד]. הכוונה היא שאין בסט"א הכרה מוּגדת של ה'. הגוי, לפני שהוא חושב על כך, לא מכיר את ה'. אבל ליהודי, שיש לו נפש אלקית, יש הכרה יסודית בקב"ה — הוא מכיר את ה' עוד לפני שהוא מתבונן בגדולת ה' וכיו"ב. עכשיו, היות שהוא מכיר את ה', אם הוא ישכיל בסוף הוא ישיג אלקות. כך כתוב, שחכמה היא השכלה, בינה היא השגה ודעת היא הכרה[נה]. הסדר הוא שקודם צריך להכיר את ה' הכרה מוּגדת, טבעית, שהיא השרש של אהבה טבעית — 'אני מכיר אותך, הקב"ה, זוכר אותך'. לכל יהודי יש את ההכרה הזו, הזכרון הזה, ועל הרקע הזה, על היסוד הזה, הוא יכול להשכיל בחסידות עד שהוא זוכה להשגה מלאה ו'שמחה בטהרתה' בעבודת השי"ת.

הכרת חתן וכלה

מתי אצל חתן וכלה ההכרה? עוד לפני הוואדט, לפני החתונה — הם נפגשים ומכירים. מה צריכה להיות התחושה של פגישה? 'אני מכיר אותך'. רק עכשיו, כשאני רואה אותך, אני פתאום נזכר שאני מכיר אותך. ההכרה הזו, פנימיות הדעת, היא התחושה של "קול דממה דקה"[נו] ש"תמן אתי מלכא", שם מכירים־מרגישים — בשקט־בשקט — את נוכחות המלך, את הנוכחות של נשמת בן הזוג. לפני המפגש הקול הזה הוא "קלא פנימאה דלא אשתמע", קול נעלם לחלוטין, ואחרי שהחתן והכלה רואים זה את זה הוא הופך להיות "קלא פנימאה דאשתמע"[נז] (בסוד "הקל קול יעקב"[נח], מ"קל" חסר, בלתי נשמע, ל"קול" מלא, הנשמע בחשאי) — קול פנימי מלא האומר 'אני מכיר אותך'.

אחר כך אני צריך להתחיל ללמוד אותך, להשכיל אותך. מהי חכמה? מה שאדם למד מרבו[נט]. בסוף, אם אני זוכה, אני יכול להשיג אותך. זה יכול לקחת ארבעים שנים של נישואין, ואחרי ארבעים שנים אדם עומד על דעת רבו[ס], שכאן הוא בן או בת הזוג שלו, ואז אפשר לומר שאני משיג את בן הזוג שלי, את החצי השני של עצמי (החלק המודע משיג את החלק העל־מודע[סא]). אבל שני הדברים האלה, השכלה והשגה, טפלים ליסוד של עצם ההכרה.

ככל שמגבירים את ההכרה, ממילא האהבה היא "אהבה שאינה תלויה בדבר" בכלל, כי מאז ומתמיד את אתי, יש לנו שרש אחד משותף. אני מכיר את שנינו בשרש שלנו. זהו היסוד האמתי של כל הקשר שלנו. בתניא כותב אדמו"ר הזקן

נ ראה עבודת הלוי הפטרת פינחס.

נא רות ב, י.

נב רות רבה ה, ב.

נג ע"פ זהר ח"ב קג, א.

נד עיין ע"ח שמ"ח פ"ב.

נה ורמז: כשמצרפים **השכלה השגה הכרה** (903, משולש **מב**, ז"פ "**הוי' הוא האלהים**" שאומרים בנעילה) לפנימיות חב"ד, **בטול שמחה יחוד** (428, שם **חתך**, סוד "פותח **את ידך** [יודיך]"), הכל משלים ל־11 בחזקת 3 (1331, **משיח** במספר קדמי כו').

נו מלכים־א יט, יב. ורמז: **קול דממה דקה** (הכרה) **חכמה** (השכלה) **בינה** (השגה) עולים יחד **דעת**, בה הכל כלול, כמבואר בפנים.

נז זח"א נ, ב.

נח בראשית כז, כב.

נט רש"י על שמות לא, ג.

ס ע"ז ה, ב.

סא ראה יין משמח ח"ב שער ראשון בתורה "לא זז מחבבה עד שקראה אמי".

שדעת היא "התקשרות והתחברות"[סב], אבל לפי מה שכתוב במאמרים, הכל מתחיל מהכרה. אחרי שיש הכרה — שיש בפגישה עם בן/בת הזוג העתידי תחושה של הכרה — עושים ווארט, שהוא ה"התקשרות". אחר כך מתחתנים, זו ה"התחברות"[סג]. זהו הסדר (סדר מובהק של מחשבה־דבור־מעשה: מהכרה במחשבת הלב, לדבור של התקשרות — 'ווארט' כמשמעו, נתינת 'מלה' כהבטחת נאמנות — ומעשה של יחוד בפועל). אבל הכל מתחיל מההכרה, שנקראת "דעת נכונה".

ההכרה הזו היא בעצם בלב. מי שיש לו "לב טוב" מסוגל להכיר, יש לו "דעת נכונה"[סד]. מי שיש לו לב לא טוב לא יכיר, לא יזכור. הלב הלא־טוב שוכח, לא זוכר. המלה זכר היא מלשון הכרה, אותו שער בלשון הקדש (**כר**[סה]). שרש **זכר**, זכרון, הוא — בסגנון בו חז"ל דורשים תמיד[סו] — **זה־הכרה**, את זה אני מכיר. משה רבינו, הדעת של כל עם ישראל[סז], מתנבא ב"זה הדבר אשר צוה הוי'"[סח] — זה הדבר שאני מכיר. ככה צריכה להיות ההרגשה הפנימית של כל חתן וכלה.

קודם הזכירו שהרוגאטשובר אומר שחתונה היא "פעולה נמשכת"[סט]. הוא אומר כך גם על הקידושין[ע] וגם על הנישואין[עא], שני דברים, שני קניינים, שהם "פעולה נמשכת". לפי מה שהסברנו עכשיו, אפשר לומר שאם יש הכרה שבבחינת "זה הדבר" — זהו זה, זה את, זה אתה — היא נמשכת תמיד, היא מתחדשת תמיד. אני משכיל יותר, משכיל פחות — לפעמים יכול להיות מצב שאין כל כך הבנה בין האיש והאשה — לא נורא, הרי כרתנו ברית, למעלה מטעם ודעת[עב]. שוב, 'אני משכיל אותך יותר, משכיל אותך פחות, משיג אותך יותר, משיג אותך פחות — לא משנה, עס מאכט־נישט אויס' — העיקר הוא ההכרה, החידוש המרענן של הקשר, אור חדש תמיד.

נאמר "לחיים לחיים", שיהיה בנין עדי עד.

סב תניא פ"ג (כנ"ל) – וראה באריכות שיעור כ"ד טבת תשפ"ה.

סג והנה, **הכרה התקשרות התחברות** עולה 2662, פעמיים 1331, 11 בחזקת 3, הנ"ל הערה נה.

סד ורמז: **לב טוב הכרה דעת נכונה** עולה 884, **בן** (**הוי' הוי'**) פעמים **טוב**.

סה **כר** – בגימטריא **אהבה רבה** – הוא גם השער של **כתר**, שרש פנימיות הדעת (ההכרה) בפנימיות הכתר, כנודע (ספר הנפש פ"ז הערה יג).

סו ראה נדה לא, ב.

סז תניא פמ"ב.

סח שמות טז, טז ו־לב; לה, ד; ויקרא ח, ה; ט, ו; יז, ב; במדבר ל, ב; לו, ב.

סט ורמז: **פעולה נמשכת** עולה 1001, **יג** פעמים **מזל**, סוד **יג** מדות הרחמים (בחלוקה לר"ת, 130, **יג** פעמים **י** דחכמה, והשאר 871, **יג** פעמים **בינה**, ודוק).

ע ראה מפענח צפונות פ"ה סימן כח (ושם פ"י ס"ג).

עא שני הקניינים הם בסוד "קנה חכמה קנה בינה" (משלי ד, ה; ועיי"ש פסוק ז ושם טז, טז) – קנין הקידושין בסוד "קנה חכמה" ("קדש מלה בגרמיה" בחכמה) וקנין הנישואין בסוד "קנה בינה" (בינה היא סוד ההיכל, החופה־הבית אליה כונס האיש את האשה בנישואין), וד"ל.

עב בכ"מ בחסידות. וראה לדוגמה לקו"ש ח"ב שיחת פרשת נצבים.

ימי הקמפיין ד'-ו' אב
עת לפרוץ!
אחרי שריפה - מתעשרים
(הצמח צדק)

בשריפה במחסן "גל עיני" ביצהר נשרפו מעל 20,000 ספרים מספרי הרב, נזק עצום של מאות אלפי שקלים.
הקב"ה אומר לנו: עת לפרוץ - בכתיבה בהדפסה ובהפצה!

ניגון

581 | י"ג אלול תשפ"ד

שוב ב מהיר, חוזרים על א ומסיימים כאן

שיעור

טעימה מהתוועדות יב־יג תמוז

הקליפה של הדור

קיצור מהלך השיעור

זכינו להתוועדות יב־יג תמוז ארוכה ושמחה (ובעקבותיה עוד כמה שעות של השלמות...). בגליון השבוע מובאת רק טעימה מתוך הדברים – התבוננות ב**קליפות** עמן התמודדו **הדורות הקודמים** ומתוכן התמקדות **בקליפה עמה עלינו להתמודד** בדורנו, קליפת ה'**דבר נפרד בפני עצמו**' שממחיש **בלעם**. 'הסיפור שלנו' היום הוא "**מעשה מאבדת בת מלך**", כשהעבודה הנדרשת מאתנו היא **תיקון הפה**, **הפיכת הקללות לברכות** והיציאה מקללת ה**בדידות** ל**קשר אמתי** "פנים בפנים".

נתחיל עם הניגון של הגאולה של הרבי הקודם.

גאולת אדה"ז וגאולת הריי"צ – משלטון הרודן ומשלטון העם

היום, יב־יג תמוז, חג הגאולה של הרבי הקודם, הרבי הריי"צ, רבינו יוסף־יצחק. בעצם, חוגגים את הנצחון שלו במאבק נגד הקומוניזם. ביום הזה, בימים האלה, בעצם הרבי הריי"צ התקומם וכבר הפיל את שלטון העם הקומוניסטי וסלל את הדרך לאור חדש – הדור של הרבי. לקח זמן עד שזה התממש, עד שהקומוניזם נפל לגמרי, אבל בדור השביעי, של הרבי הוא כבר נפל – מסך הברזל נפל ואפשר לצאת משם. למרות שמסוכן שם ברוסיה, עוד הדרך ארוכה, אבל גם באמריקה הדרך עדיין ארוכה ובכל העולם הדרך עדיין ארוכה – נקווה שתהיה "דרך ארוכה וקצרה"[א].

זהו בעצם ההבדל בין חג הגאולה היום, של הרבי הריי"צ, לחג הגאולה של אדמו"ר הזקן בי"ט־כ' כסלו. אז הקליפה שאסרה ואיימה בהפך־החיים על אדמו"ר הזקן היתה קליפת הצאר הרוסי, שלטון הצאר, שלטון המלך הרודן, החזק. אחרי שהוא יצא מזה, משלטון הצאר, בסוף ימיו ממש, הלעומת־זה של אדמו"ר הזקן היה נפוליאון, כידוע[ב]. זהו כבר ראשית השחרור מהצאריות,

---

נרשם ע"י איתיאל גלעדי. לא מוגה. מוצאי י"ג תמוז פ"ה – כפ"ח.

א ע"פ עירובין נג, ב.

ב ראה בית רבי ח"א פכ"ב במכתבו של אדה"ז לר' משה

מה יותר טוב, שהמלך ישלוט או שהעם ישלוט? רואים שעם בלי מלך הוא יותר גרוע

כלומר, מהממסד של המלך הרודן, העריץ — זו ראשית הדמוקרטיה של המערב. הוא היה האויב המושבע של אדמו"ר הזקן בסוף ימיו, וגם אותו ניצח אדמו"ר הזקן.

אחרי שני אלו, שהיו בזמן אדמו"ר הזקן, כעבור כך וכך דורות, הגיע המאסר השחרור של אדמו"ר הקודם, מה שאנו חוגגים היום, כאשר הכח המנגד הוא קליפה אחרת לגמרי — הקומוניזם. קודם המלך שלט, עכשיו, כאילו, העם שולט. מה יותר טוב, שהמלך ישלוט או שהעם ישלוט? רואים שעם בלי מלך הוא יותר גרוע. לכן אפשר לומר שהמאסר של הרבי הקודם היה, במדה מסוימת, הרבה יותר חמור גם ממאסר אדמו"ר הזקן, אף שגם אדמו"ר הזקן היה באיום של הפך־החיים[ג]. בקליפה של שלטון העם גם השתתפו הרבה יהודים, עד כדי נכדים ונינים של גדולי החסידים של הרביים הקודמים — המהר"ש והרש"ב[ד]. באותו אופן בכל אירופה צאצאים של גדולי הצדיקים הצטרפו לקומוניזם. אבל שוב, בנצחון, בעמידה עם עמוד שדרה מאד חזק ואיתן, הרבי יצא מזה — ונצח אותם. בפועל, לקח קרוב לשבעים שנה עד שהמשטר הזה יפול לגמרי.

קליפת הכפירה והמתירנות וקליפת הנפרדות

מה כבר הקליפה בדור של הרבי, ממלא־המקום של חמיו, הרבי הריי"צ (הרבי דער שוועה, נשיא דורנו, כפי שהוא קרא לו תמיד)? כבר לא שלטון המלך, וגם לא השלטון־כביכול של העם, אלא אנרכיזם גמור של מתירנות. אם הכל מותר, הכוונה שאין שלטון בכלל — "בימים ההם אין מלך בישראל איש הישר בעיניו יעשה"[ה]. המתירנות של הדור הזה, האחרון, כוללת גם כפירה כפשוטה, כמו שהבעל שם טוב אמר[ו], וגם הרבי הרש"ב הסביר[ז], שבעקבתא דעקבתא דמשיחא עיקר הנסיון שלנו הוא לעמוד עם חוט שדרה חזק ביותר נגד הכפירה. הכפירה — לשון כפור, קרירות מוחלטת למה שהקדושה דורשת — והמתירנות הן בעצם היינו הך.

האם יש עוד קליפה, אחרי זה, שצריך להתמודד אתה היום? מסתמא יש. מה יכולה להיות עוד קליפה, אפילו יותר גרועה מכפירה, יותר גרועה ממתירנות? כמו שנסביר בע"ה הערב[ח], הקליפה הזו היא עצם הישות, שזה קליפת בלעם. כתוב[ט] שבלעם הוא בלי־עם, אז הוא אנרכיסט.

כתוב בפירוש בחסידות[י] שהוא בא להתיר את כל הדברים האסורים שיש בעולם, את כל התאוות שיש בעולם — הכל מותר. הוא שיא המתירנות. לכן הוא נתן עצה להפקיר את בנות מדין ומואב, שעד אז היו גדורים בעריות, כמו שרש"י כותב[יא] — הוא אמר שהכל מותר. אבל הוא עוד יותר גרוע מזה. כתוב שבלעם הוא אחד שיש לו הכרה במציאות ה' (כפי שיתבאר), הוא לא כופר בה, אבל עיקר האמונה שלו הוא לא בה'. מה האמונה שלו? שהעיקר הוא מציאות היש[יב]. בעיניו, התכלית של הבריאה כולה והתכלית של האדם בפרט היא להיות 'יש ודבר נפרד בפני עצמו' — בלעם, בלי עם, בלי שום דבר חוץ ממנו עצמו. המטרה שלו היא אפילו

מייזלס ובאריכות בספר "המסע האחרון" (מונדשיין, כפ"ח תשע"א).

ג ראה בית רבי פט"ו, ובאריכות בספר "המאסר הראשון" (מונדשיין, ירושלים תשע"ב).

ד ראה לקו"ד ח"ה עמ' 1410 והלאה.

ה שפטים יז, ו; כא, כה.

ו מובא במאמר ד"ה "איתא בפסיקתא" מאת הרה"צ רבי הלל מפאריטש.

ז ראה באורך שיחת שמח"ת תרס"א (הב' – "כל היוצא למלחמת בית דוד").

ח ביאור קליפת הישות של בלעם, ובכלל קליפת בלעם ותיקוניה, היא חלק עיקרי ויסודי בשיעור שטרם פורסם.

ט ראה זהר ח"ג קצט, ב. ראה ד"ה "ולא אבה" עטר"ת.

י וראה דברים וכו'.

יא רש"י לבמדבר כד, יד.

יב לכללות הדרוש ראה עבודת הלוי בלק ד"ה "ויפתח הוי'".

לא להתיר את האסור — זהו רק בקשיש. העיקר אצלו הוא 'מי נמצא כאן?'. מי שנמצא כאן שולט כאן — האם זהו האין האלקי, שמהווה את העולם בכל רגע תמיד, או שזה אני, היש, האגו? בלעם מסמל את האמונה וההתקשרות לעצם היש באשר הוא.

אפשר להיות 'יש' גם בלי להיות 'דבר נפרד בפני עצמו'. אז בעצם, בלעם הוא ה'דבר נפרד בפני עצמו'. מי זה ה'יש' בלי להיות 'דבר נפרד בפני עצמו', רק 'יש'? זה בלק. בלק הוא קצת פחות גרוע, פחות שונא ישראל, מבלעם[יג] (כלומר, הסימן ל'דבר נפרד בפני עצמו' הוא שנאת ישראל). בלק הוא יש, אבל היות ש**בלק** אותיות **קבל**, היש שלו מודע למה שהוא מקבל מהאין. הוא מודע לכך שהיש שלו זקוק לקבל מהאין האלקי שמהווה אותו, אבל הוא לא נכנע אליו — הוא רק יונק ממנו. זה היש של בלק[יד].

גונב דעת העליונה

השואל יכול לשאול: אם בלעם הוא 'דבר נפרד בפני עצמו', איך יתכן שהוא מרגיש את עצמו במודע גמור כפוף לה', ולא יכול לשנות בכלל ממה שה' אומר לו? הוא מצהיר כמה וכמה פעמים לשרי בלק ולבלק עצמו שהוא משועבד לה'[טו], אז באיזה מובן הוא 'דבר נפרד בפני עצמו'?

באמת זו לא קושיא, ויש כאן אפילו חיזוק למה שאמרנו: בלעם הוא משרש עמלק[טז] — בא מאותו שרש, כמו נמרוד, כמו אנשי סדום, על כל אלה נאמר שהם בגדר "מכיר את רבונו ומתכוון למרוד בו"[יז]. זה בדיוק מה שרש"י כותב בחומש[יח], שכאשר ה' שאל אותו 'מי היה כאן?' הוא מסיק מסקנה — משובשת, לפי הרצון הפנימי שלו — שיש דברים שה' לא יודע, מדמה שאולי יצליח לגנוב את דעתו של ה' ובכל אופן לקלל את ישראל.

עוד נקודה, שנותנת הסבר יותר עמוק לענין: כל ה"דעת עליון" שהוא מתפאר שיש לו, "יֹדֵעַ דעת עליון"[יט], היא שהוא יודע את הרגע שה' כועס[כ], ואז הוא תופס את הרגע הזה ומקלל, והקללה שלו חלה על המציאות, פועלת. מהו הרגע הזה? בכלל צריך להבין — מהו סוד הרגע שה' כועס בכל יום, עליו כתוב "ואל זעם בכל יום"[כא]? הרגע הזה נקרא סילוק, רגע בו אור השכינה — נוכחות ה' בעולמנו, ההשגחה הפרטית שה' משגיח בכל רגע ורגע — כאילו מסתלק. זהו סוד הצמצום. בלעם מאמין בצמצום כפשוטו, וממילא יש באותו רגע חלל באמת, ובאותו חלל אני נמצא. באותו רגע, שהוא נקודת חלל — 'פתח פתוח' לחלות הקללה[כב] — אני יכול לעשות מה שאני רוצה. אני כבר לא משועבד, או כפוי, על ידי הקב"ה. אין לך 'דבר נפרד בפני עצמו' יותר מזה.

שוב, כשאמרנו שיש משהו או מישהו כמו בלעם שהוא דבר נפרד בפני עצמו — לא אמרנו שהוא כופר במציאות ה'. אדרבה, אמרנו שזהו מצב יותר גרוע מכפירה. אם אומרים שיש משהו יותר גרוע מכפירה — מובן שאותו דבר אינו תלוי בכפירה, הוא משהו אחר. אכן, יותר גרוע לא לכפור ואף על פי כן למרוד, לפשוע. כתוב שפשע הוא מרד[כג]. זו בדיוק המלה שמשתמשים בה[כד] לגבי בלעם — שהוא מחפש למרוד. שוב,

---

ג ראה רש"י לבמדבר כב, יא.

ד כשעושים סדרה רבועית מאותיות **ב־ל־ק** הבסיס הוא **מב** (וכן בלק במילוי - **בית למד קוף** - עולה **טז** פעמים **מב**), סוד **מב** הקרבנות שהקריב בלק וגרמו להבקיע **מב** ילדים מישראל (סוטה מז, א).

טו במדבר כב, יח ו־לח; כג, יב ו־כו; כד, יב־יג.

טז זהר ח"ג רפא, ב. ראה ליקוטי שושנים (מר"ש מאוסטרופולי) ד"ה "איתא בלימודי האר"י"; לקו"ש ח"ב בלק ס"ג.

יז רש"י לויקרא כו, יד.

יח רש"י לבמדבר כב, ט.

יט במדבר כד, טז.

כ סנהדרין קה, ב.

כא תהלים ז, יב.

כב השרשים **חלל־קלל** מתחלפים בחילוף **חק** באלב"ם (החילוף שהוא סוד הנצח דאלב"ם - ראה עמק המלך ש"א פ"ו ואילך).

כג ראה מלכים־א יב, יט; מלכים־ב א, א; שם ח, כ; ובמפרשים שם.

כד במדבר כג, ד; שם טז.

הוא על דרך עמלק, "מכיר את ריבונו" — בלעם מכיר טוב־טוב, הוא מדבר אתו — אבל תוך כדי שהוא מכיר במציאות ה', ושה' יכול לכפות אותו כרצונו, הוא גם חושב שיש צמצום כפשוטו, ובאותו רגע עצם הישות שלו מתקומם, נצב, כ'דבר נפרד בפני עצמו', כי בעצם כל הזמן הוא היה 'דבר נפרד בפני עצמו'.

פילגש לעומת אשה

שוב, להיות 'דבר נפרד בפני עצמו' לא אומר שאין מישהו אחר בשטח, אלא רק שהוא נפרד ממך. גם כשה' מתגלה אליו כתוב "ויקר"[כה], הוא בא אליו כמו אל פילגש[כו]. כעת נבין מהי פילגש לעומת אשה:

אשה היא יחוד פנים בפנים, אין שם "צמצום כפשוטו". יש מחזור של טהרת המשפחה, עם זמנים של קירוב וגם זמנים של ריחוק, אבל גם בזמני הריחוק הצמצום לא כפשוטו. ההלכה היהודית מדגישה[כז] שכל הצמצום — הריחוק — הוא בכלל לא סילוק. הקשר חי וקים, ובפנימיות, ברוחניות, יתכן שהקשר בזמן הריחוק עוד יותר חזק מהקשר בזמן הקירוב[כח]. כלומר, הקשר עם אשה היא קשר פנים בפנים גם בזמני קירוב וגם בזמני ריחוק[כט], כשהכל חלק מריקוד[ל] בין החתן והכלה, האיש והאשה. כעת גם נבין לעומק גם את המושגים "פנים בפנים" לעומת "אחור באחור"[לא].

לעומת זאת, פילגש היא פלג־אשה[לב], חצי אשה. מה החצי? החצי הנמוך של האשה[לג], המזדווג זיווג גופני עם הבעל. הזיווג הזה הוא "אחור באחור" (קשר לשם הנאה גשמית בלבד, ללא קשר פנימי ועצמי). לאחר הזיווג אחור באחור היא כבר נפרדת מהבעל (ולעתים הוא אף שולח אותה מעל פניו, במיאוס מסוים). החצי העליון שלה[לד], שהוא התודעה שלה, הדעת שלה, הוא כל העת נפרד. אמנם היא מחויבת לאיש בגוף שלה — הגוף משועבד לאיש, ויש לה בזה הנאה גשמית — אבל הנשמה, הפנימיות, נשארת נפרדת, 'דבר נפרד בפני עצמו'. זהו סוד הפילגש.

לכן מציאות הפילגש היא דבר לא טוב[לה], וטוב שהיום כמעט ואין כזה דבר (בארצות הנאורות), ובאמת, בהתאם לעלית הדורות לקראת משיח, אסור שיהיה כזה דבר[לו]. יש הרבה דברים שהיו בימי קדם, כדי לאפשר בירור ניצוצות מתוך התרבות הגויית הקיימת[לז], תופעות שטוב מאד שאין אותן היום, כי הבירורים האלו כבר נעשו בשלמות. הכלל הגדול ש"נסתיימה עבודת הבירורים"[לח] מתרחש בשלבים — יש סוג של בירורים שכבר נעשו ולכן לא צריך אותם יותר. היום צריך להיות רק איש ואשה השואפים ל"זכו

כה במדבר כג, ד ו־טז. ראה רש"י לויקרא א, א ובמדבר כג, ד.

כו רש"י למדבר כב, ח.

כז כמסקנת הגמרא בעירובין סג, ב (שאפילו בזמן נדה נקרא חדר המטות "בית תענגיה") וראה טושו"ע יו"ד סי' קצה (ובאריכות בבית יוסף).

כח ראה שכינה ביניהם פ"ד; יין משמח ח"ד ש"ה בתורה "משחקת לפניו בכל עת".

כט בסוד "אתהלך לפני הוי' בארצות החיים" (תהלים קטז, ט) – התהלכות ב"רצוא ושוב", התקרבות והתרחקות, שכולה "לפני הוי'", פנים בפנים, בלי לפנות אחור (ריש סה"מ "אתהלך" לאזניא, וראה באורך גם יין משמח שבהערה הקודמת).

ל בסוד "אז תשמח בתולה במחול" (ירמיה לא, יב) כפי שבאר הבעל שם טוב (הוספות לכש"ט [קה"ת] אות נג). ועוד באר הבעל שם טוב שזהו תהליך של עליה במדרגות לולייניות ("בלולים", שוויגדל־טרעפ) בו גם זמני הריחוק הם חלק הכרחי מהעליה הספיראלית (הוספות לכש"ט שם אות נד, וראה גם אור תורה עקב קנט).

לא ראה ע"ח שי"א פ"ח. ובריבוי מקומות. וראה יין משמח ח"א ש"ב בתורה "מיחסי אחור באחור ליחסי פנים בפנים".

לב ים של שלמה יבמות פ"ב, סי' יא ועוד.

לג בבחינת "מחציו ומטה **איש**" (עפ"י הלשון בדברים רבה יא, ד), לשון **אישות**.

לד בבחינת "ומחציו ומעלה אלהים" (כנ"ל בהערה הקודמת).

לה בבחינת "לא טוב היות האדם לבדו" (בראשית ב, יח), כאשר בקשר עם פילגש הוא נותר באמת לבדו.

לו ראה רמב"ם הלכות מלכים פ"ד ה"ד ובראב"ד; יד רמ"ה סנהדרין כא, א; שו"ת הריב"ש סי' שצה; יש"ש יבמות פ"ב סי"א, ועוד. ממילא, קשר של "אחור באחור" היום, במושגי ההלכה, הוא ביאת זנות.

לז וזהו העומק הפנימי במורה נבוכים ח"ג פמ"ט.

לח שיחת יום ב' דר"ה תשמ"ד; שיחת ויצא תשנ"ב ובכ"מ (ע"פ שיחת שמח"ת תרפ"ט).

שכינה ביניהם"[לט] — לא פילגש, לא חצי אשה, צריך להיות אשה שלמה[מ].

לעשות 'מה שבא לי'

כל הדברים האלה קשורים יחד: ה' בא ומופיע ומתגלה לבלעם ב"ויקר" — במקרה, טומאת קרי, כפילגש — כי בלעם עצמו יודע שיש לו בעל, יש מישהו שיש לו יותר כח ממנו ולכן הוא יכול לכפות אותו, אבל הוא גם חושב שיש רגעים שאני יכול להתייצב, להתקומם, גם במשמעות של להתקומם נגד מישהו, שאני יכול למרוד בו ולעשות 'מה שבא לי' לעשות.

אם כן, הוואדט הוא ש'דבר נפרד בפני עצמו' לא אומר שאין עוד משהו. אדרבא, בלעם לא כופר במציאות ה', הרי מודה ומתוודה כל הזמן שהוא ברשות ה'. אלא מה? הוא מכיר את ריבונו, אך יחד עם זה הוא מחפש את ההזדמנות למרוד בו. זו הקליפה של 'דבר נפרד בפני עצמו', מצב יותר גרוע, באין ערוך, מאשר הכופר־המתירני בפני עצמו, שאצלו "לית דין ולית דיין"[מא]. זהו הענין של בלעם בכלל, כי הוא מודה שיש דין ויש דיין. איך אני יודע? הוא אומר "תמת נפשי מות ישרים"[מב] — מתפלל לה', מתחנן, שיזכה למות ישרים. כלומר, יש מישהו שדן ומכריע, פוסק את הדין, מה יהיה אתו.

הוא מכיר את ריבונו, אך יחד עם זה הוא מחפש את ההזדמנות למרוד בו. זו הקליפה של 'דבר נפרד בפני עצמו', מצב יותר גרוע, באין ערוך, מאשר הכופר־המתירני בפני עצמו, שאצלו "לית דין ולית דיין"

דור של הפיכת הקללות

אם כן, מה אמרנו? שיש דור של מלכים רודניים, צארים של רוסיה וכיוצא בהם; יש דור של קומוניסטים, של 'שלטון העם'; יש דור של מתירנות, שהיא בעצם כפירה; ויש את הדור שלנו, קליפה שמשעבדת אותנו. זהו דור של 'צמצום כפשוטו'ניקים — אלו שסוברים שיש זמן ויש אפשרות של חלל ריקן באמת, בתוכו עצם נקודת הישות שלי 'קמה לתחיה' (נושמת נשימה ארוכה שסוף כל סוף יצאתי ממאסר ה'). אותו רגע הוא לא רגע של מתירנות — רגע בו נפתחה הדלת למימוש תאוותי — — אלא רגע שאני יכול לקלל בו[מג]. כלומר, הדור שלנו הוא דור של התמודדות עם קללות[מד] — דור של תכלית ההתמודדות בין ה"ברכה וקללה"[מה] שה' נותן לפנינו[מו].

כדי להציל את הדור שלנו צריך שיבוא הקב"ה, רחמנא, אוהב ישראל, אוהב את כל

לט סוטה יד, א.

מ כמובן, כל זה שייך לעלית הנוקבא (ראה ע"ח של"ו בעיקר פרקים א־ב), מהשלב בו היא עומדת מחציו ולמטה של האיש (הז"א) להגיע עד לחזה־הלב שלו, בהמשך עד לראש־השכל שלו ועד ל"שוין בקומתן" כאשר "כתר אחד לשניהם" (ברצון שוה) – עליה של "אחת"י רעיתי יונתי תמתי" (שה"ש ה, ב; וראה יין משמח ח"ד שער שלישי וש"נ) – ובסופו של דבר אף למעלה ממנו, "נקבה תסובב גבר" (ירמיה לא, כב) ו"אשת חיל עטרת בעלה" (משלי יב, ד).

מא ויק"ר כח, א.

מב במדבר כג, י.

מג וראה ברכות ז, ב, תוד"ה "כלם" (וע"ז ד, ב תוד"ה "רגע כמימרא"). הרבי עורר שהחינוך של הגוים מתחיל מ"רגע של שתיקה" (שיחת י"א ניסן תשמ"א) – בו יש להתבונן שהעולם אינו ג'ונגל (שתיקה מלקלל את כולם...) – ואצל בלעם יש 'רגע **של** קללה', היפך ה**קשר** האמתי לעולם (שברא ה' לכבודו).

מד הקללה ב'רגע של סילוק' היא קללה שאדם מקלל בינו לבין עצמו, כשנדמה לו שאף אחד לא רואה ולא שומע, נטיה שרואים בפסוק "גַּם בְּמַדָּעֲךָ מָלָךְ אַל תְּקַלֵּל וּבְחַדְרֵי מִשְׁכָּבְךָ אַל תְּקַלֵּל עָשִׁיר וגו'" (קהלת י, כ; וראה גם שם ז, כב). הדור שלנו, שמאפשר לקלל בצבור בחסות האנונימיות של תגובות וכיו"ב במרשתת – דברים שהאדם יודע שלא היה אומר בחברה ובאופן מזוהה, אבל הם מבטאים את הישות שלו וההרגשה שהוא יכול לקלל את כולם ללא מעצור (ולהיות נפרד מכולם) – ובכך משבשים את השיח והמרקם החברתי, כשכל אחד הוא 'דבר נפרד בפני עצמו'. התיקון הוא להרגיש – לא רק את עינו הפקוחה של ה', אלא – את נוכחותו האוהבת של ה', שמביט על כולם בעין טובה והופך את הקללות לברכות (הערת העורך בדרך אפשר).

מה בין ה"אשת חיל" והפילגש ואף "אשה זונה", כנ"ל.

מו דברים כג, ו.

מעשה מאבדת בת מלך מסיים "ואיך שהוציאה לא ספר, ובסוף הוציאה" – רבי נחמן לא סיפר־הסביר איך נגמר הסיפור, כי זהו הסיפור של הדור שלנו...

הניצוצות הקדושים והטהורים שיש בעולם, "ויהפך הוי' אלהיך לך את הקללה לברכה כי אהבך הוי' אלהיך"[מז]. זהו דור שצריכה להתגלות בו האהבה העצומה של ה' אלינו, ואל כל הטוב שיש במציאות[מח], וממילא זהו דור של "אתהפכא" — להפוך את הקללה לברכה, "כי אהבך הוי' אלהיך".

בלעם עצמו מודה־מגלה שבכל הימים שהוא היה אצל בלק ה' לא כעס[מט]. לכך קוראים "צדקות הוי'"[נ], וזהו בעצם הגילוי שהצמצום לא כפשוטו, שכל הסיפור כאן הוא לתקן את (ראש של) בלעם.

קללה היא פתחון פה לרעה — אין קללה במחשבה, אלא דווקא בפה (אנחנו בתשפ"ה, **ת**הא **שנת פה**[נא]). ממילא, גם התיקון — הפיכת הקללה לברכה — תלוי בפה, באמירת מאה ברכות בכל יום[נב] (כדי שהרגע של "אל זועם בכל יום", "כי רגע באפו", 'ירגע'[נג] ו'יבלע'[נד] ב"חיים ברצונו"[נה] של "חסד אל כל היום"[נו]). רבי נחמן מברסלב, ב"מעשה מאבדת בת מלך", ממחיש בדיוק את הענין הזה: כל הבעיה מתחילה מדברי האבא־המלך שברגע של כעס, "רגע באפו", מקלל את בתו 'שהלא־טוב יקח אותך'. 'הלא־טוב' הוא־הוא הנפרדות, עליה נאמר "לא טוב היות אדם לבדו" (כנ"ל). כלומר, זו קללה שהיא תשתעבד לקליפת בלעם, היות האדם לבדו כ'דבר נפרד בפני עצמו'. בסוף המשנה־למלך — שהוא בעצם החתן של בת המלך — הצליח, במסירות נפש למעלה מטעם ודעת לגמרי, למצוא אותה ולהוציא אותה מידי 'הלא־טוב'. מעשה מאבדת בת מלך מסיים "ואיך שהוציאה לא ספר, ובסוף הוציאה" — רבי נחמן לא סיפר־הסביר איך נגמר הסיפור, כי זהו הסיפור של הדור שלנו...

מז דברים כג, ו.
מח ראה שיעורי ג' תמוז (נדפסו בגליונות חקת ובלק) השתא.
מט סנהדרין קה, א.
נ שפטים ה, יא.
נא ראה שיעור מוצאי כ"ב אלול תשפ"ד – נדפס בגליון ראש־השנה השתא.

נב במדבר רבה יח, כא; תנחומא קרח יב.
נג הרגיעה הזו היא על ידי לימוד דא"ח, כלשון הקדמת ספר התניא – "כי בהן ימצא מרגוע לנפשו" (וכפי שנתבאר בהשלמות לשיעור, היינו המתקת ה־**ם** הסתומה שבחוטמא, ועל ידי כך תיקון ה־**ף** הפשוטה שבפה, להפוך את חרון האף "לרוח אפינו משיח הוי'", סוד המשכת חיי דחיי מנקב שמאל של החוטם, וד"ל).
נד **בליעת** רגע הקליפה בנוקבא דתהומא רבה (על דרך בליעת סבי דבי אתונה, כפי שנתבאר בחלק נוסף של השיעור, שטרם התפרסם) היא תיקון **בלעם**, וד"ל.
נה תהלים ל, ו.
נו שם נב, ג.

שיעור

השגחה פרטית במשנת המגיד ממעזריטש (ח"ב)

"עיני הוי' אל צדיקים"

קיצור מהלך השיעור

במסגרת לימודי "**תהא שנת השגחה פרטית**" נמסר שיעור ארוך ומעמיק בתורות הרב **המגיד ממעזריטש** נ"ע על **ההשגחה** (כהמשך לשיעור דומה על תורות הבעל שם טוב). חלק ראשון מהשיעור הזה כבר פורסם וכעת אנחנו זוכים לפרסם חלק שני (כשחלקים נוספים ממתינים לפרסומם בקרוב, אי"ה). בתורות הנלמדות בחלק הזה יש דגש מיוחד על **התלבשות ההשגחה הפרטית בצדיקים**, דרכם ה' **משגיח על העולם**. זהו חידוש מיוחד דווקא **בדור השני של החסידות**, שהדגיש במיוחד את מקומו של הצדיק, וגם הזמנה לכל אחד **להיות בעצמו צדיק־משגיח** על סביבתו.

משה אוחז בה'

אנחנו לומדים תורת המגיד ממעזריטש על השגחה פרטית. נלמד כעת קטע קצת יותר מורכב[א]:

ועתה הניחה לי וגו' זכור לאברהם וגו'.

אחרי חטא העגל ה' אומר למשה "רָאִיתִי אֶת הָעָם הַזֶּה וְהִנֵּה עַם קְשֵׁה עֹרֶף הוּא. וְעַתָּה הַנִּיחָה לִי וְיִחַר אַפִּי בָהֶם וַאֲכַלֵּם וְאֶעֱשֶׂה אוֹתְךָ לְגוֹי גָּדוֹל"[ב]. מהמלים "ועתה הניחה לי" לומד משה שהדבר תלוי בו, והוא מתחיל להתפלל — "ויחל משה". ה"ויחל משה" גופא הוא תיקון החלל[ג] — ה' מאיים להפיל את עם ישראל חללים, ר"ל, ומשה מבין שתלוי בו ולכן מתחיל להתפלל — "וַיְחַל מֹשֶׁה אֶת פְּנֵי הוי' אֱלֹהָיו וַיֹּאמֶר לָמָּה הוי' יֶחֱרֶה אַפְּךָ בְּעַמֶּךָ אֲשֶׁר הוֹצֵאתָ מֵאֶרֶץ מִצְרַיִם בְּכֹחַ גָּדוֹל וּבְיָד חֲזָקָה. לָמָּה יֹאמְרוּ מִצְרַיִם לֵאמֹר בְּרָעָה הוֹצִיאָם לַהֲרֹג אֹתָם בֶּהָרִים וּלְכַלֹּתָם מֵעַל פְּנֵי הָאֲדָמָה שׁוּב מֵחֲרוֹן אַפֶּךָ וְהִנָּחֵם עַל הָרָעָה לְעַמֶּךָ. זְכֹר לְאַבְרָהָם לְיִצְחָק

נרשם ע"י איתיאל גלעדי. לא מוגה. ר"ח ניסן תשפ"ה – כפ"ח.

א אור תורה קד.

ב שמות לב, ט־י.

ג "ויחל", לשון תפלה, משמש בניקוד אחר כלשון התחלה – התחלת הבריאה היא בצמצום ויצירת חלל פנוי ו"ויחל משה" בא לגלות שהצמצום אינו כפשוטו ובעצם גם החטא אינו כפשוטו – "חטא ישראל" (יהושע ז, יא), "ישראל אף על פי שחטא ישראל הוא" (סנהדרין מד, א), וראה באורך מעין גנים ח"ב פרשת תצוה – וממילא יש לסלוח.

וּלְיִשְׂרָאֵל עַבָדֶיךָ אֲשֶׁר נִשְׁבַּעְתָּ לָהֶם בָּךְ וַתְּדַבֵּר אֲלֵהֶם אַרְבֶּה אֶת זַרְעֲכֶם כְּכוֹכְבֵי הַשָּׁמַיִם וְכָל הָאָרֶץ הַזֹּאת אֲשֶׁר אָמַרְתִּי אֶתֵּן לְזַרְעֲכֶם וְנָחֲלוּ לְעֹלָם"[ד] — ואז ה' נחם על הרעה.

איתא בזוהר אחיד ליה בדרועא וגופא דמלכא.

על "ועתה הניחה לי" שואל המדרש "וכי משה היה תופס בקב"ה שהוא אומר לו 'הניחה לי'?"[ה], "אמר משה, וכי תופס אני בידו של הקב"ה כביכול?! אינו מחפש אלא מי שילמד עליהם סנגוריא, מיד 'ויחל משה'"[ו]. אבל הזהר אומר[ז] שהכוונה לא רק בדרך תמיהה, כדבר שלא קיים, אלא ככה באמת — באמת משה אוחז בזרוע ה' כביכול, בגוף שלו כביכול, ואם לא ירפה ה' לא יכול לעשות שום דבר כי משה מחזיק בו ומונע ממנו ("הקב"ה גוזר וצדיק מבטל"[ח]).

אצל הבעל שם טוב היו תלמידים צדיקים, אבל לא היה דגש על כך שהכל מתרחש דרך הצדיק. היסוד שבכל דור ודור ישנם צדיקי אמת, ושהבאת המשיח תלויה בהתקשרות לצדיק, מתחיל בעיקר מהמגיד ממעזריטש

הדגשת הצדיק – חידוש של המגיד

בקטע הזה, ובעוד קטעים, יש חידוש שלא ראינו בדברי הבעל שם טוב על השגחה פרטית[ט] — שההשגחה עוברת דרך הצדיק. בכלל, ידוע שאצל הבעל שם טוב היו תלמידים צדיקים, אבל לא היה דגש על כך שהכל מתרחש דרך הצדיק. היסוד שבכל דור ודור ישנם צדיקי אמת[י], ושהבאת המשיח תלויה בהתקשרות לצדיק[יא], מתחיל בעיקר מהמגיד ממעזריטש[יב]. ודאי גם אצל הבעל שם טוב יש את ענין הצדיק, אבל עיקר הדגש הוא אצל המגיד.

המגיד מינה כל תלמיד שלו לשליח לאזור מסוים. כמו שהרבי פעם חילק את כל העולם לשלוחים[יג], הראשון שעשה כך היה המגיד ממעזריטש — הוא חילק את כל אירופה לתלמידיו. לאדמו"ר הזקן הוא נתן את רייסין, ליטא ורוסיה הלבנה[יד]. אמרו[טו], ווארט עם כמה גרסאות, שדווקא לאזור הזה בעיקר מיועדת תורת הבעל שם טוב — יהודי פולין, עם האמונה הפשוטה שלהם, לא צריכים את התורה הזו, ליהודי אשכנז היא לא תעזור (רק משיח יתקן את היהדות שם), והעיקר הוא בשביל היהודים ברוסיה שפוסחים על שתי הסעיפים. בהתחלה המגיד מינה לאזור הזה את רבי אהרן הגדול מקרלין[טז], עם הסתלקותו את הרמ"מ מויטבסק, וכשהוא עלה לארץ הוא מינה תחתיו את אדמו"ר הזקן[יז], אבל זו כבר היתה תוכנית של המגיד, שה'ליטוואק' — כפי שקראו לאדמו"ר הזקן בין תלמידי המגיד — יקבל את ליטא, שליטא ורוסיה תהיינה תחת מרות אדמו"ר הזקן. לכן, אפילו הרבי — יורשו הרוחני של אדמו"ר הזקן — התייחס לעצמו כך, וכאשר שאלו אותו מה

ד שם פסוקים יא־יג.
ה שמות רבה מב, ט.
ו דברים רבה ג, טו.
ז ראה זהר ח"ב קצ, ב ובעיקר קצג, ב.
ח ע"פ מו"ק טז, ב; תנא דבי אליהו רבה פ"ב.
ט שיעור אור לכ"א אדר (פורסם בגליון פקודי־החדש) השתא.

י ראה הקדמת אהל ישכר (טורנהיים, ירושלים תשכ"ב) עמ' טו־טז (הובא בסידור חלקת יהושע לימות החול ב"אני מאמין" שבסיום התפלה).
יא ראה ספר המדות ערך 'צדיק' אות קנא: "ביאת המשיח תלוי בקרבת הצדיק".
יב וראה סיפורי צדיקים החדש (סויבלמן, וינה תרפ"ב) סיפור יז (ועוד) שדווקא המגיד ממעזריטש (ולא הבעש"ט) זכה להבטחת שלשלת זהב של צדיקים שתמשך עד ביאת משיח צדקנו.
יג בשמחת תורה תשל"א.
יד ראה בית רבי ח"א פ"ד.
טו לקוטי סיפורים (פרלוב) מערכת אדה"ז סיפור עו (עמ' קיג). וראה אדמו"רי חב"ד ויהדות גרמניה (ירושלים תשס"ז) עמ' 134.
טז ראה זכרונם לברכה ניסן מערכת ר"א מקרלין.
יז ראה פרי הארץ אגרת ה.

התואר שלו הוא ענה 'המנהיג של יהדות רוסיה'. זו מורשת מהמגיד.

אצל הבעל שם טוב לא היה הענין הזה, לטפח צדיקים. איפה מוצאים את התגלמות שיטה זו של המגיד? אצל תלמידו רבי אלימלך. הספר נעם אלימלך מכונה "ספרן של צדיקים"[יח] — כולו מדבר מבחינות שונות של צדיקים, כאשר התחלת עבודת ה' של כל אחד מאתנו היא התקשרות לצדיק. רבי אלימלך קבל זאת מהמגיד וכתב את זה הכי ברור. אצלו, בכל מה שאתה מדבר צריך להכניס את הצדיק לסיפור. שוב, אצל הבעל שם טוב ההשגחה הפרטית היא ביני לבין הקב"ה — סיפור, יחס שלי כלפי שמיא והיחס מן שמיא כלפי. כשהמגיד מדבר על השגחה פרטית צריך לדעת בראש שחייב להיות פה צדיק באמצע, שהוא הממוצע המחבר[יט] ביני לבין ה'. הצדיק הוא הצנור לגלות את אור ההשגחה בעולם. אצל אדמו"ר הזקן צריכה להיות גם השגה של האדם, שבעצם היינו לגלות את הצדיק שבו (הניצוץ של משה רבינו שבו, כמבואר בתניא[כ]). על כל אחד ואחד לשאוף להיות בינוני, המתקשר ויודע את ה' והשגחתו יתברך בחב"ד שלו[כא] (שמזה נולדות מדות אהבה ויראה בלב וכו')[כב].

אצל הבעל שם טוב ההשגחה הפרטית היא ביני לבין הקב"ה – סיפור, יחס שלי כלפי שמיא והיחס מן שמיא כלפי. כשהמגיד מדבר על השגחה פרטית צריך לדעת בראש שחייב להיות פה צדיק באמצע, שהוא הממוצע המחבר ביני לבין ה'

הצדיק מקשר את ה' והעולם

שוב, "ועתה הניחה לי", כאילו הצדיק אוחז בה' וה' כביכול לא יכול לעשות שום דבר בלעדיו.

כי הצדיק הוא מקושר להש"י.

הגדר של הצדיק הוא ההתקשרות לה'.

שכל מקום שאדם חושב שם הוא,

זהו מאמר של הבעל שם טוב, ש"במקום מחשבתו של אדם שם הוא נמצא ממש"[כג]. בא המגיד ואומר שמי שבאמת מקיים זאת הוא הוא ה"צדיק יסוד עולם"[כד]. ממילא, אם הצדיק דבוק בה', וכל הזמן חושב על ה', הוא ממש אוחז בה' (וכך הוא נעשה 'אחוז' אחד ה', כביכול).

וכשחושב בהש"י אזי הוא מקושר להש"י. ואם חושב בהעולמות אז הוא מקושר להעולמות, ונמצא מקשר את העולמות עם הקב"ה.

הצדיק לא מסיח דעתו מה' לרגע[כה], הוא ב"רצוא ושוב"[כו] — הוא צריך להסתכל כלפי מעלה, לחשוב על ה', ואז הוא קשור למעלה, וגם להסתכל כלפי מטה, לדאוג לעמך ישראל פה למטה, ואז הוא אחוז למטה, קשור לעם ישראל ולעולם בכלל. "המתפלל צריך שיתן עיניו למטה ולבו למעלה"[כז], בו־זמנית, והצדיק מקיים בעצמו

יח כך נמסר מהרה"ח ר' ישראל סופר־רוזנצוויג בשם הרה"ח ר' שמואל, מתלמידי אדמו"ר הצ"צ.

יט ראה שיחת אחש"פ תש"י. נתבאר באריכות ב**לב לדעת** מאמר "וצדיק יסוד עולם".

כ תניא פמ"ב.

כא ודוק בח"א של השיעור – פורסם בגליון בהעלתך – שגילוי השגחה תלוי בכך שהאדם עצמו משגיח על סביבתו.

כב נמצא אם כן שב'סדר' – הכינוי לשלשת הדורות של החסידות, הבעש"ט־המגיד־אדה"ז (ראה לשמע אזן מדור רי"א מהומיל אות ה. הובא בתולדות לוי יצחק עמ' 122. ראה גם אור ישראל ח"א עמ' מ) – יש מעבר מהש"ת לצדיק ולישראל, ודוק.

כג כש"ט (קה"ת) אותיות רח, רל, רפג.

כד משלי י, כה.

כה ראה כש"ט (קה"ת) אות קסט.

כו יחזקאל א, יד.

כז יבמות קה, ב. לקמן יתבאר שהמבט למעלה הוא בעין שמאל, והיא כאן המתלבש ב"לבו למעלה" (הלב הוא בשמאל הגוף), בעוד המבט למטה הוא בעין ימין (בתוכה מתלבש הלב האוהב והאכפתי לזולת), ודוק (וראה עוד לקמן בפנים ובהערה נ).

רות המואביה, הגיורת, היא העינים של ה'. כאשר רות מסתכלת על השדה הראיה שלה היא הראיה של הקב"ה, דרכה מתקיים "אֶרֶץ אֲשֶׁר הוי' אֱלֹהֶיךָ דֹּרֵשׁ אֹתָהּ תָּמִיד עֵינֵי הוי' אֱלֹהֶיךָ בָּהּ מֵרֵשִׁית הַשָּׁנָה וְעַד אַחֲרִית שָׁנָה" והשדה מתברכת

"ולואי שיתפלל אדם כל היום כולו"[כח]. בהסתכלות של הצדיק למעלה ולמטה הוא "ממוצע מחבר" ביניהם.

ההשגחה בעיני הצדיק

מכאן יוצא פירוש מקורי של המגיד ל"עיני הוי' אל צדיקים"[כט]:

וזהו פירוש עיני ה' אל צדיקים, עין נקרא ההשגחה,

בכל תורות הבעל שם טוב על השגחה פרטית שלמדנו לא היה כתוב בפירוש שההשגחה היא העינים של ה', אף שזהו דבר פשוט — על ההשגחה כתוב "שבעה אלה עיני הוי' המה משוטטים בכל הארץ"[ל] (ו"כי הוי' עיניו משׁטטוֹת בכל הארץ"[לא]). בחב"ד מוסבר באריכות[לב] שיש שתי בחינות השגחה — השגחה מקיפה והשגחה שמתלבשת. דווקא על ההשגחה שמתלבשת מתאים לומר שהיא עיני ה' שבארץ, בעוד על המקיף מתאים לומר רק "גלוי וידוע לפני מי שאמר והיה העולם"[לג] ("גלוי וידוע" לאו דווקא דרך העינים). בכל אופן, המגיד כאן מאד מזהה את ההשגחה, על פי פשט, עם העינים של ה'.

שהשגחה שלו מסורה ביד הצדיקים, ועל ידיהם הוא משגיח על העולמות.

המגיד מפרש ש"עיני הוי'" הן ההשגחה של ה', והן מסורות "אל צדיקים" — ה' מסר את ההשגחה שלו לצדיקים, והיא על ידם (ורמז נאה: "**עיני הוי' אל צדיקים**" עולה **עין** ועוד **השגחה**).

ברכת ההשגחה בעינים

באותו אופן הוא מפרש פסוק במגלת רות, אותו אומר בעז לרות (אותה הוא עתיד לשאת לאשה, להכירה כדרך כל הארץ[לד]) — "עֵינַיִךְ בַּשָּׂדֶה אֲשֶׁר יִקְצֹרוּן"[לה]:

וזהו פי' עיניך בשדה אשר יקצורון, ר"ל עינים של האי צדקת, דהיא היתה צדקת וכשהיתה משגחת על השדה היה כביכול הוא ית' משגיח על זה השדה, והיתה הברכה שורה בו,

כאן לא כתוב רק "עיני הוי' אל צדיקים" בכלל, אלא דוגמה מצדקת — רות המואביה, הגיורת, היא העינים של ה'. בעז מגלה לה שההשגחה של ה' על השדה שלו היא דרכה. כאשר רות מסתכלת על השדה הראיה שלה היא הראיה של הקב"ה, דרכה מתקיים "אֶרֶץ אֲשֶׁר הוי' אֱלֹהֶיךָ דֹּרֵשׁ אֹתָהּ תָּמִיד עֵינֵי הוי' אֱלֹהֶיךָ בָּהּ מֵרֵשִׁית הַשָּׁנָה וְעַד אַחֲרִית שָׁנָה"[לו] והשדה מתברכת (בסוד "ראה ריח בני כריח שדה אשר ברכו הוי'"[לז])[לח]. שוב, כל התפיסה הזו כלל לא נמצאת באותן תורות שלמדנו מהבעל שם טוב — היא מתגלה לנו דווקא בתורת המגיד.

על דרך זכאין מארי מתניתין דאנפוי אנפי שכינתא, איהו מלגאו ואינהו מלבר.

בזהר כתוב[לט] שפניהם של בעלי המשנה הם פני השכינה, השכינה בפנים והם מבחוץ. כלומר, השכינה נמצאת בתוך הצדיק והוא מלביש אותה ומגלה אותה החוצה. השכינה היא ההשגחה, כמו

כח ברכות כא, א.
כט תהלים לד, טז. וראה עוד לקמן בתורה הבאה.
ל זכריה ד, י.
לא דהי"ב טז, ט.
לב לקו"ש חי"ח פרשת קרח שיחה ב ס"ה ואילך. וראה אוה"ת וירא ד"ה "אשר יאמר" (קג, א ואילך); המשך תער"ב ח"א ד"ה "צהר תעשה" תרע"ג (פרק פז ואילך).
לג מגילה יג, ב.
לד רות רבה ה, ב.
לה רות ב, ט.
לו דברים יא, יב.
לז בראשית כז, כז.
לח שם מג, יא.
לט וראה זהר ח"ב קסג, ב.

שלמדנו גם בשיעור קודם[מ].

לפי זה אפשר, כמובן, לפרש גם את הביטוי "שכינה ביניהם"[מא]. השכינה כאן שייכת להשגחה של העינים, על דרך "עיניך יונים"[מב] — ההסתכלות של בני הזוג אחד על השני בעינים של אהבה, כשכל אחד מסתכל על השני וגם משגיח עליו, דואג לו למלא כל מחסוריו. אם אני זכאי, כשאני משגיח עליך — ה' משגיח עליך. כלומר, ההסתכלות שלי היא בעצם ההסתכלות של ה', ואם כל אחד משגיח על השני ה' נמצא כאן — "שכינה ביניהם".

> אם אני זכאי, כשאני משגיח עליך – ה' משגיח עליך. כלומר, ההסתכלות שלי היא בעצם ההסתכלות של ה', ואם כל אחד משגיח על השני ה' נמצא כאן – "שכינה ביניהם"

> לשם כך יש לאדם שתי עינים – עין אחת להסתכל למעלה ועין אחת להסתכל למטה, וכשהוא מסתכל בו־זמנית לשני המקומות הוא מחבר אותם יחד

אחיזה בעינים

המגיד מסיים את התורה בחזרה לפתיחה:

וזהו אחיד ליה בדרועי ובגופו, פירוש שהיה מקושר בו יתברך ובישראל. לפיכך לא היה יכול לעשות להם רע. לכך אמר הניחה לי, וכי תופס אני בך, ובאמת כביכול היה תופס בו יתׄ כנ"ל.

משה שואל את ה' "וכי תופס אני בך?", אבל הוא באמת תופס את ה', שכביכול לא יכול לעשות שום דבר בלעדיו. משה מקושר בה' ובישראל בו־זמנית, כמו כל ממוצע, שאוחז כאן וכאן. אפשר לומר שלשם כך יש לאדם שתי עינים — עין אחת להסתכל למעלה (עין שמאל, כטבע ההעלאה של קו השמאל) ועין אחת להסתכל למטה (עין ימין, כטבע ההמשכה של קו הימין)[מג], בו־זמנית[מד], וכשהוא מסתכל בו־זמנית לשני המקומות הוא מחבר אותם יחד. שוב, הסתכלות היא דאגה והשגחה. משה דואג לקשר לה', דואג לקשר לישראל, דואג לתיקון העולמות, לעשות את העולם דירה לה' יתברך, וככה הוא ממוצע המחבר. כאשר משה מסתכל יחד על ה' ועל ישראל — ה', כביכול, לא יכול לעשות רע לחוטאים בעגל, עם כל האזהרות שלו, כי ההשגחה שלו היא דרך הצדיק ש'אוחז בו'[מה].

"עיני הוי' אל צדיקים"

נראה עוד תורה[מו] שאומרת בפירוש את אותו דבר, דנה בהשגחה מתוך זיהוי עם עיני ה' ומתוך הקשר לצדיקים:

מ שיעור מוצאי ז"ך אדר (נדפס בגליון ויקרא) השתא.

מא סוטה יז, א.

מב שה"ש א, טו; ד, א. בארבע הדרגות של הקשר – "אחׄתי רעיתי יונתי תמתי" (שה"ש ה, ב; וראה יין משמח ח"ד ש"ג וש"נ) – ההסתכלות של "עיניך יונים" שייכת ל"יונתי", סוד "זכות הראיה" של "משה נתנבא ב'זה'" (רש"י ריש מטות עפ"י ספרא), מדרגת התורה; למטה ממנה הקשר הלבבי של "רעיתי", סוד "כונת הלב" של נבואת כל הנביאים ב"כה" (ראה גם מגיד מראשית אחרית קיצורים לד"ה "הרכבת" אות ט; מבחר שיעורי התבוננות חכ"א עמ' 122 ואילך); וממילא נבין ש"אחׄתי" היינו מדרגת רוח הקדש של כתובים (כשלמעלה מהכל הענג והרצון הפשוטים־העצמיים של "תמתי"), ודוק.

מג על ימין ושמאל כהמשכה (טבע המים) והעלאה (טבע האש) ראה גם לקו"ת בחקתי מט, ג; חקת נו, א.

מד בבכורות מד, א נמנה "רואה את החדר ואת העליה כאחד" בבעלי המומים, אבל שם הכוונה לטשטוש הראיה, וכאן לראיה חדה וברורה של המעלה בפני עצמו, של המטה בפני עצמו ושל שניהם כאחד, ודוק.

מה ואף על פי כן אומר ה' "וביום פקדי ופקדתי" (שמות לב, לד) – 'אמצא את ההזדמנות כאשר אתה לא תהיה פה ולא תאחז בי', כביכול (לה' 'מותר' לנהוג ככה, בניגוד לבשר ודם – כבלעם, שהפגם שלו הוא חיפוש הרגע בו הוא יכול לקלל ולהמשיך דינים, ראה גם התוועדות י"ג תמוז השתא שנדפסה לעיל בגליון – וד"ל).

מו אור תורה אות ריט.

עיני ה' אל צדיקים. וכתיב עי"ן ה' אל יראיו.

בפסוק "עיני הוי' אל צדיקים" כתוב לשון רבים, שתי עינים, ובפסוק "עין הוי' אל יראיו"[מז] כתוב עין בלשון יחיד[מח].

כי העינים נקראים אהבה ויראה, כי חוש הראות מסתכל ע"י העינים.

קודם אמרנו שאפשר לפרש שתי עינים כמעלה ומטה — עין אחת מסתכלת למעלה, אל ה', ועין אחת מסתכלת למטה, על ישראל ואל העולם. כאן הוא אומר, יותר פשט, שהעינים הן ימין ושמאל. יש בדעת עטרא דחסדים, הכוללת **ה** חסדים, ועטרא דגבורות, הכוללת **ה** גבורות — הכל שמות הוי', כאשר כל חמשה שמות **הוי'** בגימטריא **עין**[מט] — עין ימין ועין שמאל. עין ימין היא מקור האהבה ועין שמאל מקור היראה. לצדיק יש גם אהבה וגם יראה, לכן הוא זוכה לשתי עינים של ה' — שתי עיני ה' מאירות דרכו — ולירא יש רק יראה, לכן הוא זוכה רק לעין אחת, עטרא דגבורה (**יראה** בגימטריא **גבורה**)[נ].

> הבעל שם טוב מדבר על המקיף, גם על חיצוניות ההשגחה (ההשגחה על העלה), ואילו המגיד על פנימיות ההשגחה, שמכוונת דווקא לקויו ועוברת דרכם לכל היצורים

את כל זה הוא קושר להשגחה:

כך הוא יתברך משגיח ע"י מעשה הצדיקים על העולמות.

עוד פעם הוואר שלו, שהצדיק הוא הממוצע — ה' משגיח על מעשי הצדיקים ודרכם משגיח על העולמות.

שוב, זהו לא הפשט של דברי הבעש"ט לגבי השגחה פרטית על העלה שמתעופף ברוח — שם כאילו ישר, מה' לעלה, וכאן הכל חייב לעבור דרך הצדיק. איך אפשר באמת ליישב? צריך לומר, כמו שלמדנו, שההשגחה היא השכינה. אדמו"ר האמצעי מסביר[נא] — כמו שהרבי מביא במאמר הראשון שלו[נב] — שהשכינה היא סוד הקו. בקו יש חיצוניות ופנימיות, על חיצוניות הקו כתוב "טוב הוי' לכל"[נג] ועל פנימיות הקו כתוב "טוב הוי' לקויו לנפש תדרשנו"[נד]. ההמשכה של חיצוניות הקו היא "לכל", לכל אחד ואחד, לכל עלה ועלה, ישר מה'. ההמשכה של פנימיות הקו היא לפנימיות, לנשמות הצדיקים, "לקויו"[נה]. לפי זה, הבעל שם טוב מדבר על המקיף, גם על חיצוניות ההשגחה (ההשגחה על העלה), ואילו המגיד על פנימיות ההשגחה, שמכוונת דווקא לקויו ועוברת דרכם לכל היצורים[נו]. בכל אופן, הכל "טוב הוי'", טוב וחסד[נז].

ועיקר המעשה הוא ע"י אהבה ויראה, כי אורייתא בלא דחילו ורחימו לא יכול לסלקא לעילא.

יש כאן חידוש נוסף — מהו מעשה הצדיקים? לא המצוות שהם עושים, אלא האהבה והיראה

מז תהלים לג, יח.

מח ראה גם שה"ש רבה ח, יט; לקו"ת ראה כד, ג. ובכ"מ.

מט ע"ח שכ"ה דרוש ב (מ"ק).

נ ובהמשך למבואר לעיל על שתי העינים: עין היראה מסתכלת למעלה, בדרך של "רצוא", לא לירא מאף אחד חוץ מה' (והיראה קשור בעיקר לה', ופחות לישראל), ועין האהבה מסתכלת למטה, שהאהבה תתפשט מה' לכל ישראל (ואף לכל העולם), לאהוב מה שהאהוב אוהב (לוח "היום יום" כ"ח ניסן), בדרך של "שוב" (וראה גם אור ישראל ח"א ש"ב בשני הסיפורים הראשונים).

נא ראה אוה"ת האזינו עמ' א'תתכה (הובא בד"ה "וככה" [תרל"ז] פכ"ז). וראה גם מאמרי אדמו"ר הזקן תקס"ד עמ' רלה; ביאורי הזהר להצ"צ ח"ב עמ' תתיט ואילך; סה"מ תרנ"ז עמ' קצט ואילך; עטר"ת ס"ע ק ואילך.

נב ד"ה "באתי לגני" תשי"א בתחילתו.

נג תהלים קמה, ט.

נד איכה ג, כה.

נה וראה גם מלואים ליהל אור עמ' 681; ספר הלקוטים דא"ח צ"ץ ערך 'טוב' עמ' א'נו ואילך (עפ"י סנהדרין לט, ב).

נו ויש לפרש שה"[כי] טוב" הראשון בתורה, "וירא אלהים **את האור** כי טוב" (בראשית א, ד), פנימיות ההשגחה, דרך הצדיקים, דרך "אברהם התחיל להאיר" (שמות רבה טו, כ), ואילו שגרת הלשון ה'סתמית' בהמשך מעשה בראשית, "וירא אלהים כי טוב", היינו חיצוניות ההשגחה, הטוב הנמשך ישירות מה' לנבראים, ודוק.

נז כפי שנתבאר בפרק הבא של השיעור (שטרם נדפס) לפי תורות המגיד על "חסד הוי' מלאה הארץ".

שלהם. מעשה הוא לשון תיקון[נח], ומה התיקון הפנימי? האהבה והיראה שיש לצדיק. מתוך האהבה והיראה הוא גם עושה מצוות, אבל ה' מסתכל במיוחד על עיקר המעשה הפנימי שלו, אהבה ויראה[נט]. אדמו"ר הזקן מדגיש בתניא[ס] שרק פנימיות לא מספיקה, "המעשה הוא העיקר"[סא]. אבל אחר כך הוא מדגיש שבלי דחילו ורחימו לא פרחא לעילא[סב], כמו שכותב כאן, כמו גוף בלי נשמה.

כעת המגיד מתרץ את השאלה שבהתחלה, כמו שכבר אמרנו:

הצדיק נקרא מי שיש לו אהבה ויראה, לכך כתיב ב' עינים. אבל הירא לחוד כתיב ביה עי"ן.

הצדיק הוא היסוד, "וצדיק יסוד עולם", והיסוד מקבל גם מהחסד וגם מהגבורה — שתי העינים. ליראה יש רק עין אחת, "עין הוי' אל יראיו", עין שמאל. יראה היא גבורה וגבורה היא בקורת (מתוך תנועת העליה של קו שמאל, המסתלקת־מסתייגת מהמציאות, בניגוד להמשכה המתקרבת ומקרבת של קו ימין, כנ"ל). מי שיש לו רק עין שמאל מסתכל על הכל בבקורת. יש לו יראת שמים, הוא 'פרום', עושה כל דבר מאה אחוז נכון, וכשהוא מסתכל על מישהו שלא מאה אחוז כמוהו הוא משווה בינו לבינו, איפה אני ואיפה הוא... גם בקורת היא השגחה, אבל רק מעין שמאל. למדנו[סג] שהשגחה פרטית יכולה להיות גם בקורת

ועונש, כאשר בפנימיות גם העונש הוא תיקון, אבל אנחנו לא רוצים את הדרגה הזאת, לא רוצים את העונש בכלל[סד]. **לכן צריך לא להיות רק יראים, צריכים להיות צדיקים, שמסתכלים־משגיחים על הכל בדאגה ואהבה, וממשיכים השגחה גלויה ואוהבת של ה' לכל יצורי בראשית.**

בפנימיות גם העונש הוא תיקון, אבל אנחנו לא רוצים את הדרגה הזאת, לא רוצים את העונש בכלל. לכן צריך לא להיות רק יראים, צריכים להיות צדיקים, שמסתכלים־משגיחים על הכל בדאגה ואהבה, וממשיכים השגחה גלויה ואוהבת של ה' לכל יצורי בראשית

נח ראה ראב"ע על בראשית ב, ד; בראשית רבה יא, ו (ובכ"מ); פסיקתא רבתי ו; זהר ח"א מז, ב.

נט כאשר גם אהבה ויראה הן מצוות מעשיות, "מעשה הצדיקים", כמבואר ב'חינוך קטן' בענין "אשר אנכי מצוה אתכם לעשותה לאהבה את הוי'" (דברים יא, כב), וכפי שמדגיש הרבי הריי"צ שגם האהבה והיראה צריכות להיות מורגשות בפועל גשמיות הלב (ראה מאמר ד"ה "כי חק" תרצ"ב פי"ד).

ס ראה פרקים לז־לח.

סא תקו"ז תקון ס (צג, ב); תקון ע (קלג, ב). ראה אבות פ"א מי"ז.

סב תקו"ז י (כה, ב).

סג ראה בשיעור ש"פ וירא (נדפס בגליון חיי שרה) השתא.

סד בתוך הענש מלובש האנוש (לשון חולשה וחסרון, ראה לוח "היום יום" ד' אלול), "עקֹב הלב מכל ואָנש הוא" (ירמיה יז, ט), ואנו רוצים הנהגה של אדם – "אדם אתם" (יחזקאל לד, לא) – שכולה שכר, ועד לשכר האמתי של "אנא נסיב מלכא" (איכה רבה ג, ח. ראה מאמר ד"ה "ביום עשתי עשר יום" י"א ניסן תשל"א).

הסיפור החסידי

הרמ"ק | מה באמת כתוב?

רבי משה קורדובירו נולד בשנת רפ"ב לרבי יעקב. מקום לידתו אינו ידוע, אך שם משפחתו מעיד על כך שמוצא משפחתו מהעיר קורדובה בספרד. הוא גדל וגר בצפת, למד גמרא והלכה אצל רבי יוסף קארו. לפי אחת המסורות, הוסמך ע"י רבי יעקב בירב [מחדש הסמיכה]. התחתן עם אחותו של רבי שלמה אלקבץ ובגיל עשרים החל בלימוד קבלה אצל גיסו. לאחר מספר שנים החל לשמש כראש ישיבה בצפת. בין תלמידיו נמנו רבי חיים ויטאל ורבי אליהו די וידאש, מחבר הספר "ראשית חכמה". ספרו "פרדס רימונים" נדפס עוד בחייו והפך לספר יסוד בתורת הקבלה, אך ספריו האחרים – "אלימה", ו"שיעור קומה", המבארים את שיטתו בקבלה, נדפסו הרבה יותר מאוחר. בספריו מביא הרמ"ק גם תמצות משיטות הקבלה של הראשונים, דן בהן ומכריע ביניהן. כמו כן חיבר הרמ"ק פירוש לספר הזוהר ולתיקוני הזוהר בשם "אור יקר" וספר מוסר בשם "תומר דבורה" המיוסד על י"ג מידות הרחמים והציווי של "והלכת בדרכיו". בשנת שכ"ב, בגיל 40, נולד בנו רבי גדליה. רבי משה הסתלק בכ"ג בתמוז שנת ש"ל, ונטמן בבית העלמין בצפת.

ביום שנפטר הרמ"ק ז"ל באו תלמידיו ושאר החכמים לבקרו. אמר להם: דעו לכם רבותי, שאיש אחד יקום אחרי ויאיר עיניכם בחכמת הקבלה, והגם שתבינו שהוא חולק על דברי, אין זה אמת כי הכל אחד. אלא לפי שבימי היו צינורי הקדושה סתומים, כתבתי דברי בסיתום גדול בבחינת ספירות, אבל אחרי מותי יתגלו יותר הצנורות ויפרש האיש דבריו בבחינת פרצוף וכו', ומפני זה יִראה לכם שחולק על דברי. לכן אני מזהיר אתכם שלא תחלקו עליו, כי כך קבלה נשמתו מהר סיני ובפרט שניצוץ נשמתו מרבי שמעון בר יוחאי ז"ל.

כשמוע תלמידיו דברים אלו, הפצירו בו שיאמר להם מי הוא זה ולא רצה, באומרו: אחר שהוא אינו רוצה לגלות עצמו, גם אני איני רוצה לגלותו. אמנם סימן אחד אני אומר לכם, שמי שיזכה לראות עמוד הענן ההולך לפני מטתי, הוא האיש אשר דיבר בו ה' להיות נגיד ומצוה על עמו ישראל. וכן היה, שנושאי ארונו כשהגיעו לבית החיים רצו לחפור לו קבר אצל גדולי הדור, ואמר להם האר"י: אין זה מקומו, שעמוד הענן שהולך לפני ארונו הלך להלאה ונח שם במקום פלוני. מיד הרגישו שהוא האיש אשר אמר עליו הרמ"ק ז"ל.

פעם אחת היה האר"י דורש בלילה אחת לחברים, והיה שם תלמיד אחד מתלמידי רבי משה קורדובירו ז"ל, וענה ואמר לרב על אותו ענין שהיה דורש בו שאין כן דעת רבו הרמ"ק ז"ל. פנה הרב ז"ל לצד אחד ושתק. ואמר אותו תלמיד: על מה האדון שתק? אמר לו: תדע איך נשמתו של הרמ"ק יושבת באותו כסא ושומעת דבריך ואמרה לך ששקר אתה דובר! אמר לו אותו תלמיד: מאן מוכח? אמר לו הרב ז"ל: המתן.

פנה פעם אחרת לאותו צד וְדִבר עמו (עם נשמת הרמ"ק), וחזר ואמר לאותו תלמיד: כה דיבר אלי, שתלך לאשתו ותאמר לה שתתן לך ספר פלוני ופתח בדף פלוני בעמוד פלוני ותמצא שם סברתו מַסכמת לדַברי. וכן עשה, וימצא כתוב הדבר כדברי הרב זלה"ה. (תולדות האר"י)

דברים רבים ניתן לראות בסיפור המופלא הזה: ענוותנותו של הרמ"ק, רוח הקודש של

נערך ע"י יהודה הס.

האר"י, והפער הגדול בין המחלוקות המדומות — להערכה ההדדית וההשלמה האמיתיות. מעניין גם לראות, שאף כי הרמ"ק כתב על עניין הפרצופים, בכל זאת לא הדפיס את ספריו אלה עד שבא האר"י וגילה את תורתו (כפי שמשתקף גם בסיפור, אודות כתב היד שהיה ברשות אלמנת הרמ"ק ואימת את דברי האר"י). אך מה פשר המהלך שמותווה כאן? מדוע גלגלה ההשגחה את העניין כך, שרק האר"י יגלה את עומק כוונת הרמ"ק?

אין זאת אלא, שבתורת הרמ"ק כפי שהיא טמון סוד, הנותר משמעותי ורלוונטי גם לאחר תורת האר"י. כדי להבין מהו, נפתח בסיפור חסידי:

לפעמים, כשהיה הבעש"ט אומר תורה, היה ה'תולדות' צועק באמצע: "באר"י כתוב אחרת!". ופעם, בליל שבת, למד הבעש"ט עם האר"י איזה מאמר, והעיר הבעש"ט את ר' זאב קיצעס שישן שם, שיראה ויהיה עד שכך למד עמו האר"י הקדוש, אם יצעק ה'תולדות' שלא כך כתוב באר"י.

וכך היה, שלמחרת, בעת שחזר הבעש"ט על המאמר, צעק ה'תולדות': "באר"י לא כתוב כך!" וקרא הבעש"ט לר' זאב קיצעס להעיד שכך שמעו לומד עם האר"י הקדוש (סיפורי מרן הרמ"ח, עמ' כו).

ההיסטוריה חוזרת... את אותה הטענה שטענו תלמידי הרמ"ק נגד האר"י, טוענים לומדי תורת האר"י נגד הבעש"ט. ובאותו האופן שעונה האר"י — עונה גם הבעש"ט. והנה, הדברים מפליאים עוד יותר כאשר מסתבר, כי הבעש"ט הציג את עצמו כממשיכו של הרמ"ק דווקא! "השיטה שהאין סוף ברוך הוא הוא ממלא כל עלמין ומסבב ובתוך, ולית אתר פנוי מיניה ואפילו בדברים הנמוכים, זהו שיטת קבלת הרמ"ק זלה"ה, ועליו בניתי ויסדתי גם שיטתינו האמיתית".

מי אם כן מדויק יותר? האר"י, שהרי הסכים עמו הרמ"ק, או הרמ"ק — עליו מיוסדת תורת הבעש"ט, שזכתה בסיפור להסכמת האר"י?

האמת היא, כפי שאומר רבי אייזיק מהומיל, שאלו שלושה שלבים של התפתחות הקבלה. השתלשלות — קבלת הרמ"ק, המתארת את שלבי הבריאה ואת התפתחות הריבוי מתוך האחדות. תמונת העולם המצטיירת ממנה היא כשלשלת של טבעות האחוזות זו בזו, החל מהבורא ועד לעולמות התחתונים. התלבשות — קבלת האר"י, המציירת את הבריאה כמערכת של פרצופים, צורות שונות של ה"אישיות האלוקית" המתלבשות זו בזו כנשמה בתוך גוף.

לבסוף באה ההשראה — קבלת הבעל שם טוב, המתארת כיצד יכולים נבראים מוגבלים לחוש את האינסוף שורה סביבם ומשפיע עליהם. קבלת האר"י בנויה על יסודות קבלת הראשונים, מפרשת ומוסיפה, ווקבלת הבעש"ט מדייקת ומעמיקה את הקבלות שלפניה:

ההבדל שלכאורה בין הבעש"ט לאר"י, בא לידי ביטוי בסוד הצמצום: הלומד את כתבי האריז"ל יכול לחשוב שהצמצום הוא כפשוטו — כלומר, שהאור אין סוף הסתלק ואיננו נוכח בעולמות. אך לפי הבעש"ט כל תאור הצמצום הוא משל, מנקודת מבטנו שלנו, ואת נוכחות ה' ואורו יכולים גם אנחנו לחוש בתוך חלל הצמצום בו אנו חיים. אכן, דווקא אצל הרמ"ק לא קיים מושג הצמצום, אלא רק השתלשלות מה' בעצמו ועד סוף העולמות הנבראים. מכך לוקח הבעש"ט את השראה לדבריו, שכל אותם חידושים שחידש האריז"ל אינם כפשוטם.

קבלת הרמ"ק היא פשוטה ובסיסית יותר, וישנן דקויות ורבדים שהיא מתייחסת אליהם פחות. אך דווקא בזכות הפשיטות הזו, יכל הבעש"ט להפשיט מגשמיות את דברי האר"י הקדוש ולהשלים את התהליך שהחל בו הרמ"ק והמשיך בו האר"י: האר"י חשף את עומק כוונתו של הרמ"ק ואת העושר הגלום בקבלה המצומצמת שחשף, ובזכות ראייתו של הרמ"ק, שהמציג את העולם והאלוקות כשרשרת רציפה אחת, גילה הבעש"ט את עומק כוונתו של האר"י.

(על פי שיעור כג תמוז תשס"ג)

מענות ותשובות

שו"ת עם הרב

מערכת יחסים 'בסדר'...

אני נמצא ברוך ה' במערכת יחסים טובה עם סביבתי, בבית ובחוץ, אבל מרגיש רק ש'הכל בסדר', דהיינו בלי חוויה פנימית של אהבה בקשרים שלי. הרב תמיד מזכיר שראשית הקיום של "ואהבת לרעך כמוך" היא בין איש לאשתו, ומשם ראוי ללמוד לאהבת ישראל חמה ורגשית גם ביחס לכל יהודי – איך מגיעים לכך?

מענה:

לאהבה אמתית (בין אדם לחברו ובין איש לאשתו) זוכים על ידי עבודת ה' בשמחה (**עבדו את ה' בשמחה = אהבה אמתית**). ישנן ארבע דרגות של אהבה: אהבה טבעית (נה"י), אהבה רגשית (חג"ת), אהבה שכלית (חב"ד), אהבה עצמית (כתר). האהבה האמתית היא האהבה העצמית, גם במובן של לאהוב את עצמך. יתכן שזה מקור הבעיה – אם תאהב את עצמך ממילא תאהב את "עצם מעצמי ובשר מבשרי". אם תאהב את עצמך אז גם תוכל לעבוד את ה' בשמחה (וגם, אם איני אוהב את עצמי אז איזה ערך יש לעבודה שלי, הכל לא שוה כלום). לאהוב את עצמך היינו לדעת שאתה באמת חשוב (להשי"ת) – ה' אוהב אותך וחפץ בקשר פנימי ועצמי אתך (באמצעות המצוות לשון צוותא חדא), ו"כמים הפנים אל פנים". וממילא מעייני האהבה נפתחים גם לזולת.

שאלת־המשך

דווקא חשבתי שאני אוהב את עצמי. אפילו יותר מדי...

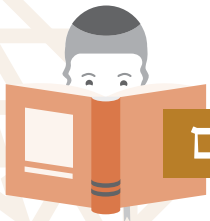
מענה:

האהבה העצמית עליה דברנו היא אהבת הנפש האלקית. אהבת הנפש הבהמית סותרת ומכסה על אהבת הנפש האלקית (וגם מונעת מן האדם מלאהוב את החבר בהיותו מרוכז רק בעצמו הבהמי...).

ברכה לסיום קורס מדריכות כלות בבית המדרש 'שלהבת י־ה'

שכל אחת ואחת מכן, בתוך שאר כל בנות ישראל, תזכה לטהרה בשלמותה – טהרת המחשבה, טהרת הדבור, טהרת המעשה, ועד לטהרת הגוף כפשוטו. טהרה היא שמחה – "אם הבנים [שנולדו בטהרה] שמחה [היא זוכה לבנים טהורים שמחים ומשמחים]" – כאשר תכלית השמחה היא להגיע ל"שמחה בטהרתה", שמחה פשוטה ועצמית, גם ללא שום סבה חיצונית שבשבילה שמחים, כלשון רבי נחמן "רק לשמוח יש". כך זה אצל נשמה טהורה (כמו שאומרים בבקר: "נשמה שנתת בי טהורה היא").

שתבשרו בשורות טובות בכל העניינים, ותפיצו את תורת הטהרה הלאה עד שתגיע – הלכה למעשה מתוך "שמחה של מצוה" – לכל בית ישראל!

אָנֹכִי וְהַיְלָדִים

הַמָּדוֹר לְיַלְדֵי יִשְׂרָאֵל

פְּרִית בְּנֵי עַמֹּם

גִּבּוֹר הַפָּרָשָׁה, שֶׁשְּׁמָהּ כִּשְׁמוֹ, הוּא פִּינְחָס בֶּן אֶלְעָזָר הַכֹּהֵן. מַעֲשֶׂה הַקַּנָּאוּת שֶׁלּוֹ שֶׁנַּעֲשָׂה בָּרַבִּים מְזַכֶּה אוֹתוֹ לִבְרִית שָׁלוֹם מֵאֵת ה' — "הִנְנִי נֹתֵן לוֹ אֶת בְּרִיתִי שָׁלוֹם". שָׁלוֹם הוּא תְּכוּנָה מֻרְכָּזִית בְּתַפְקִידוֹ שֶׁל הַכֹּהֵן. הַתְּכוּנָה הַמְּפֹרֶסֶמֶת בְּיוֹתֵר שֶׁל אַהֲרֹן הַכֹּהֵן הִיא דַּרְכּוֹ בְּהַשְׁכָּנַת שָׁלוֹם — "אוֹהֵב שָׁלוֹם וְרוֹדֵף שָׁלוֹם".

אֵמַי נְתַכַּפֵּן שִׁיחָם?

לָכֵן לֹא מַפְתִּיעָה הַהַבְטָחָה הַבָּאָה מִיָּד לְאַחַר מִכֵּן לְפִינְחָס עַל זְכִיָּתוֹ בַּפְּהָנָּה, לוֹ וְזַרְעוֹ אַחֲרָיו — "בְּרִית כְּהֻנַּת עוֹלָם". נָכוֹן, הוּא אָמְנָם בְּנוֹ שֶׁל אֶלְעָזָר וְנֶכְדּוֹ שֶׁל אַהֲרֹן הַכֹּהֵן, אֲבָל הַתַּפְקִיד עוֹד לֹא נִתַּן לוֹ. מַעֲשֶׂה הַקַּנָּאוּת שֶׁלּוֹ הוּא זֶה שֶׁזִּכָּה אוֹתוֹ בָּהּ — "לֹא נִתְכַּהֵן פִּינְחָס עַד שֶׁהָרְגוּ לְזִמְרִי".

כָּךְ מוּבָן מִפְּשָׁט פְּסוּקֵי פְּתִיחַת הַפָּרָשָׁה. אוּלָם בְּדִבְרֵי חֲכָמֵינוּ זַ"ל הַדָּבָר שָׁנוּי בְּמַחֲלֹקֶת וְאָנוּ מוֹצְאִים גַּם דֵּעוֹת נוֹסָפוֹת. דֵּעָה אַחַת סוֹבֶרֶת כִּי פִּינְחָס נִתְכַּהֵן מֵאָז לֶדֶתוֹ. אַהֲרֹן הַכֹּהֵן זוֹכֶה בִּכְהֻנָּה לוֹ וּלְזַרְעוֹ, לֹא רַק לְאֵלּוּ שֶׁיִּוָּלְדוּ בֶּעָתִיד, אֶלָּא גַּם לְאֵלּוּ שֶׁכְּבָר נוֹלְדוּ, כְּפִינְחָס. זֶה אוֹמֵר לִי שֶׁתְּכוּנַת הַשָּׁלוֹם כְּבָר מְצוּיָה בְּפִינְחָס מִבֶּטֶן וּמִלֵּדָה.

וְיֵשׁ גַּם דֵּעָה שְׁלִישִׁית, וְהִיא גּוֹרֶסֶת כִּי מַעֲשֶׂה הַקַּנָּאוּת הַמַּפְעִים שֶׁל פִּינְחָס אָכֵן מְחַזֵּק אֶת מָעֳמָדוּתוֹ לְשַׁמֵּשׁ בַּכְּהֻנָּה, אַךְ עֲדַיִן אֵינוֹ חוֹתֵם אֶת הַבְּחִירָה. זוֹ תָּבוֹא רַק בַּהֶמְשֵׁךְ, כַּאֲשֶׁר נִרְאֶה אוֹתוֹ פּוֹעֵל לְהַשְׁכָּנַת שָׁלוֹם בַּשֵּׁטַח — "לֹא נִתְכַּהֵן פִּינְחָס עַד שֶׁעָשָׂה שָׁלוֹם בֵּין הַשְּׁבָטִים". מָתַי? לְשֵׁם כָּךְ נִצְטָרֵךְ לַעֲבֹר לְסוֹפוֹ שֶׁל סֵפֶר יְהוֹשֻׁעַ וּלְהַמְתִּין עַד לְתֹם שְׁנוֹת כִּבּוּשׁ הָאָרֶץ עַל יָדוֹ.

נַחֲזֹר בִּקְצָרָה: בְּנֵי גָּד וּבְנֵי רְאוּבֵן נִשְׁבָּעִים לְמֹשֶׁה לַעֲבֹר חֲלוּצִים וּלְהִלָּחֵם עִם יִשְׂרָאֵל עַד לְסִיּוּם כִּבּוּשָׁהּ שֶׁל הָאָרֶץ, זוֹ שֶׁמִּמַּעֲרָב לַיַּרְדֵּן. הֵם עוֹמְדִים בְּהַבְטָחָתָם. בְּתֹם קְרָבוֹת הַכִּבּוּשׁ הֵם נִפְרָדִים לְשָׁלוֹם וְחוֹזְרִים לְבָתֵּיהֶם שֶׁבְּעֵבֶר הַיַּרְדֵּן הַמִּזְרָחִי, אֲבָל לֹא לִפְנֵי

לע"נ חיה שרה בת ר' משה ע"ה נכתב ע"י הרב שילה אופן.

שֶׁהֵם עוֹשִׂים מַעֲשֶׂה קָטָן, שֶׁכִּמְעַט עָלָה לָנוּ בְּמְחִיר מִלְחֶמֶת אַחִים נוֹרָאִית — הֵם בּוֹנִים לְיַד הַיַּרְדֵּן מִזְבֵּחַ "גָּדוֹל לְמַרְאֶה". כַּוָּנָתָם הָיְתָה כַּמּוּבָן לְטוֹבָה. הַמִּזְבֵּחַ נִבְנָה בְּמַטָּרָה לְהַזְכִּיר, לָהֶם וְלַדּוֹרוֹת הַבָּאִים אַחֲרֵיהֶם, כִּי שִׁבְטֵי יִשְׂרָאֵל שֶׁבַּגָּדָה הַמִּזְרָחִית — אֶחָד הֵם עִם אֵלּוּ שֶׁמִּמַּעֲרָב. אֲבָל שִׁבְטֵי הַגָּדָה הַמַּעֲרָבִית לֹא הֵבִינוּ כָּךְ אֶת בְּנְיַת הַמִּזְבֵּחַ. הֵם סָבְרוּ כִּי שְׁנַיִם וָחֵצִי הַשְּׁבָטִים מִתְכַּוְּנִים לְהָקִים מִקְדָּשׁ חֲלוּפִי וּלְהַפְרֵד מִשְּׁאָר הָעָם. הָרוּחוֹת סָעֲרוּ וְלָהֲטוּ וְהַשְּׁבָטִים כִּמְעַט וְעָמְדוּ לִפְתֹּחַ בְּמִלְחָמָה. מִי שֶׁעָמַד בַּפֶּרֶץ וְהִרְגִּיעַ אֶת הָרוּחוֹת הָיָה דַּוְקָא פִּינְחָס, הַקַּנָּאִי הַגָּדוֹל. הוּא נִגַּשׁ בְּרֹאשׁ מִשְׁלַחַת מְכֻבֶּדֶת אֶל שְׁנַיִם וָחֵצִי הַשְּׁבָטִים, וּבְשִׂיחָה נוֹקֶבֶת וְעִנְיָנִית בֵּרֵר אֶת הָעִנְיָן, שָׁמַע אֶת כַּוָּנָתָם הַבֵּנָה וְהִשְׁכִּין אֶת הַשָּׁלוֹם בָּעָם.

וְלָכֵן אָכְשָׁר אַתָּה...

סוֹף שְׁנַת הַלִּמּוּדִים מִתְקָרֵב, עוֹד מְעַט חֲלֶקֶת תְּעוּדוֹת, וַאֲנִי כְּבָר מַכִּיר בְּעַל פֶּה אֶת הַהֶעָרָה הַכִּי נְדוֹשָׁה בַּגְּלְיוֹנוֹת שֶׁלִּי, שֶׁבַּנִּרְאֶה תּוֹפִיעַ גַּם הַפַּעַם. כָּל מוֹרֶה כּוֹתֵב אֶת הַהֶעָרָה בְּסִגְנוֹן שׁוֹנֶה, אֲבָל בַּסּוֹף יוֹצֵא לְכֻלָּם מַשֶּׁהוּ בַּסִּגְנוֹן הַזֶּה: "רָזִי, אַתָּה יֶלֶד מֻכְשָׁר, עָלֶיךָ לְהִתְאַמֵּץ יוֹתֵר בְּהוֹצָאַת כִּשְׁרוֹנוֹתֶיךָ לַפֹּעַל". הָאֱמֶת, יֵשׁ בְּדִבְרֵיהֶם צֶדֶק רַב. עֲבָדָה, כַּאֲשֶׁר הָיָה לִי חָשׁוּב לְהַצְלִיחַ בַּלִּמּוּדִים וּלְהַצִּיג בִּפְנֵי הַהוֹרִים תּוֹצָאוֹת מַשְׁבִּיעוֹת רָצוֹן — הִצְלַחְתִּי. אֵיךְ אוֹמְרִים? "יָגַעְתִּי וּמָצָאתִי", וְזֶה אוֹמֵר שֶׁהַכִּשְׁרוֹנוֹת שֶׁלִּי בְּלִמּוּד הָיוּ מֻחְבָּאִים.

אֵיךְ יוֹדְעִים הַמּוֹרִים שֶׁלִּי עַל כָּךְ? מִנַּיִן לָהֶם שֶׁיֵּשׁ לִי כִּשְׁרוֹנוֹת אִם אַף פַּעַם לֹא הֶרְאֵיתִי לָהֶם אוֹתָם? לֹא יוֹדֵעַ. אוֹמְרִים שֶׁלִּמּוֹרִים יֵשׁ עֵינַיִם מְיֻחָדוֹת... אֲבָל הָאֱמֶת הִיא שֶׁנִּתָּן לְזַהּוֹת גַּם כִּשְׁרוֹנוֹת חֲבוּיִים. בִּשְׁפַת הַחֲסִידוּת מְכֻנִּים כִּשְׁרוֹנוֹת חֲבוּיִים בְּשֵׁם **'כֹּחַ'**, לְעֻמַּת הַצָּלָחָה הַגְּלוּיָה בְּ**'פֹּעַל'**. אַדְרַבָּה, עִקַּר תַּפְקִידוֹ שֶׁל הַמְּחַנֵּךְ [וְכַמּוּבָן שֶׁלִּי] הוּא לְהוֹצִיא אוֹתָם מֵהַכֹּחַ אֶל הַפֹּעַל.

יְכֹלֶת, כֹּחַ, פֹּעַל

הָאֵשׁ שֶׁעַל גַּבֵּי לַפִּיד בּוֹעֵר הִיא אֵשׁ גְּלוּיָה, אֲבָל בַּגֶּחָלִים שֶׁנּוֹתְרוּ מִמְּדוּרָה בּוֹעֶרֶת הָאֵשׁ כְּבָר אֵינָהּ גְּלוּיָה. כְּלַפֵּי חוּץ נִרְאִים הַגֶּחָלִים עֵץ שָׁחֹר־אָפֹר וּמְפֻחָם, כְּבוּיִים לְגַמְרֵי לְמַרְאֶה הָעַיִן. אִם נַנִּיחַ אֶת כַּף יָדֵינוּ מֵעַל לְגֶחָלִים נוּכַל לָחוּשׁ בַּחֹם הָרַב הָעוֹלֶה מֵהֶם, אֲבָל לְאֵשׁ גְּלוּיָה כְּבָר אֵין כָּל זֵכֶר. זְהִירוּת! הַמַּרְאֶה הַזֶּה יָכוֹל לְהַטְעוֹת. לֹא פַּעַם עָזְבוּ אֲנָשִׁים מְדוּרָה שֶׁהִדְלִיקוּ רַק בִּגְלַל שֶׁהָאֵשׁ הַגְּלוּיָה כָּבְתָה, וְהַדָּבָר הִסְתַּיֵּם בִּשְׂרֵפָה. אֵיךְ? כִּי בְּתוֹךְ הַגֶּחָל בּוֹעֶרֶת עֲדַיִן אֵשׁ. זוֹ אֵינָהּ אֵשׁ גְּלוּיָה, אֲבָל דַּי בְּחִתּוּי הַגֶּחָלִים אוֹ בִּנְפִיחַת רוּחַ בָּהֶם כְּדֵי לְהַצִּית שׁוּב אֶת הָאֵשׁ. אָז יֵשׁ אֵשׁ בַּגֶּחָל אוֹ לֹא? הַתְּשׁוּבָה הִיא כֵּן וְלֹא. לֹא אֵשׁ גְּלוּיָה, אֲבָל בְּ'כֹחַ' — בְּהֶחְלֵט! הַנְּפִיחָה בַּגֶּחָל

הִצִּיתָה אֶת הָאֵשׁ וְהֶעֱבִירָה אוֹתָהּ מִמַּצָּב שֶׁל 'כֹּחַ' לְמַצָּב שֶׁל 'פֹּעַל'.

כָּעֵת נִתְקַדֵּם עוֹד שָׁלָב: יוֹדְעִים אֵיךְ הָיוּ מַדְלִיקִים פַּעַם אֵשׁ? הָיָה עַל הָאֲנָשִׁים לְהַשִּׁיג אַבְנֵי צוֹר שְׁחוֹרוֹת וּלְהַכּוֹתָם בְּכֹחַ זוֹ בָּזוֹ לְשֵׁם הֲפָקַת הַנִּיצוֹץ, וְהַפְּעֻלָּה הַזּוֹ דֵּי מְאֻמֶּצֶת. הַאִם בְּתוֹךְ אוֹתָהּ אֶבֶן קַיֶּמֶת אֵשׁ? וַדַּאי שֶׁאֵין בָּהּ אֵשׁ גְּלוּיָה, אֲבָל גַּם קָשֶׁה לְזַהּוֹת בְּתוֹכָהּ אֵשׁ סְמוּיָה, כְּמוֹ בַּגֶּחָל.

אָז אִם בְּאֶבֶן הַצֹּר אֵין כָּל אֵשׁ, סְמוּיָה אוֹ גְּלוּיָה, מֵהֵיכָן מַגִּיעַ הַנִּיצוֹץ? הֲרֵי בְּכָל אֶבֶן אַחֶרֶת לֹא אַשִּׂיג אֶת אוֹתָהּ הַתּוֹצָאָה. כַּנִּרְאֶה שֶׁהָאֵשׁ בְּכָל זֹאת חֲבוּיָה בְּאַבְנֵי הַצֹּר, אֶלָּא שֶׁהַפַּעַם מְדֻבָּר בְּמַחְבּוֹא רְצִינִי יוֹתֵר. זוֹ אֵינָהּ אֵשׁ שֶׁל 'כֹּחַ' וּבֶטַח שֶׁאֵינָהּ אֵשׁ בְּ'פֹּעַל'. בְּסִפְרֵי הַחֲסִידוּת הִיא מְכֻנָּה אֵשׁ שֶׁבְּ**'יְכֹלֶת'**. הָאֶבֶן מְסֻגֶּלֶת וְיכוֹלָה לְהָפִיק אֶת הַנִּיצוֹץ הַנֶּעֱלָם.

מַדְרֵגוֹת שֶׁל פְּעֻלָּה

הָאֵשׁ שֶׁבַּלַּפִּיד דּוֹמָה לַתַּלְמִיד הַמַּשְׂקִיעַ וְהַמִּצְטַיֵּן. רוֹאִים עָלָיו. הוּא לוֹמֵד בְּשִׁקִּידָה וְקוֹצֵר פֵּרוֹת הֲגוּנִים בְּצִיּוּנָיו. הָאֵשׁ שֶׁבַּגֶּחָל מַזְכִּירָה אוֹתִי וְאֶת חֲבֵרַי, אֵלּוּ שֶׁמְּהַלְּלִים אוֹתָם בְּשִׂבָחִים, אֲבָל אֶת הַתּוֹצָאָה הַבְּרוּכָה רוֹאִים רַק לְאַחַר נְפִיחָה. לִפְעָמִים זוֹ מִלַּת עִדּוּד שֶׁל הַמְּחַנֵּךְ וְלִפְעָמִים זוֹ תְּהִיָּה הֶעָרָה מִצַּד הַהוֹרִים. כָּךְ אוֹ כָּךְ, מְדֻבָּר בִּפְעֻלַּת דְּחִיפָה קַלָּה. לַכִּשָּׁרוֹנוֹת הַחֲבוּיִים הַנִּמְצָאִים בְּ'כֹּחַ' קוֹרְאִים בִּלְשׁוֹן הַחֲסִידוּת **"הֶעְלֵם שֶׁאֵינוֹ בְּמְצִיאוּת"**. הוּא נִמְצָא, רַק חֲסֵרָה דְּחִיפָה קַלָּה.

הָאֶתְגָּר הָאֲמִתִּי יָבוֹא אֵצֶל תַּלְמִיד שֶׁדּוֹמֶה לְאֶבֶן. כֵּן, הוּא נִרְאֶה אֶבֶן, אֲבָל הַמְּחַנֵּךְ שֶׁלּוֹ מַאֲמִין בּוֹ וְיוֹדֵעַ שֶׁהָאֶבֶן הַזּוֹ אֵינָהּ סְתָם אֶבֶן. הִיא אֶבֶן צוֹר. כָּאן צְרִיכָה לָבוֹא דְּחִיפָה רְצִינִית, הַכָּאָה שֶׁל מַמָּשׁ, כָּזוֹ שֶׁתַּצְלִיחַ לְהוֹצִיא גַּם מִתַּלְמִיד כָּזֶה אֶת הַכִּשָּׁרוֹנוֹת הַחֲבוּיִים בּוֹ. אַל דְּאָגָה, אֲנִי לֹא מִתְכַּוֵּן לְמַכּוֹת מַמָּשׁ, אֶלָּא לִפְעֻלּוֹת כָּאֵלּוּ שֶׁיַּצְלִיחוּ לְעוֹרֵר אוֹתוֹ מִתַּרְדֵּמָתוֹ, כִּי כַּנִּרְאֶה אוֹתָם הַכִּשָּׁרוֹנוֹת נִסְתָּרִים גַּם מֵהַתַּלְמִיד עַצְמוֹ. אֵלּוּ כִּשָּׁרוֹנוֹת שֶׁמְּצוּיִים בְּ**"הֶעְלֵם שֶׁאֵינוֹ בְּמְצִיאוּת"**.

◆

נַחֲזֹר אֶל פִּינְחָס הַמִּתְכַּהֵן לְדוֹרוֹת: כְּהֻנָּתוֹ מִבֶּטֶן וּמִלֵּדָה דּוֹמָה לִכְהֻנָּה בַּ**'יְכֹלֶת'**. אָנוּ לֹא רוֹאִים עָלָיו אֶת תְּכוּנַת הַשְׁכָּנַת הַשָּׁלוֹם, אֲבָל כֵּן סוֹמְכִים עַל הַתְּכוּנוֹת הָעוֹבְרוֹת בִּירֻשַּׁת הַדּוֹרוֹת, מֵאָבִיו וְסָבוֹ; מַעֲשֶׂה הַקַּנָּאוּת מַצְבִּיעַ עַל אִישׁ מְיֻחָד, הַפּוֹעֵל מִתּוֹךְ מְסִירוּת נֶפֶשׁ וּבְרִגְישׁוּת רַבָּה לְחִלּוּל הַשֵּׁם. זוֹ אֵינָהּ הַשְׁכָּנַת שָׁלוֹם בְּפֹעַל, אֲבָל נִתָּן לְזַהּוֹת אוֹתָהּ מְבַצְבֶּצֶת בְּהַשְׁכָּנַת הַשָּׁלוֹם בֵּין ה' לְיִשְׂרָאֵל, וְלָכֵן הַכְּהֻנָּה הִיא בְּ'כֹחַ'; וְהַשְׁכָּנַת הַשָּׁלוֹם בֵּין שִׁבְטֵי יִשְׂרָאֵל הִיא כְּבָר הַשְׁכָּנַת שָׁלוֹם בְּ'פֹּעַל'.

שֶׁנִּזְכֶּה כֻּלָּנוּ לַתֹּאַר "מַמְלֶכֶת כֹּהֲנִים" — בִּיכֹלֶת, בְּכֹחַ וּבְפֹעַל!

שַׁבָּת שָׁלוֹם וּמְבֹרָךְ! ☺

מצפים
לראות את
כולכם!

עת לפרוץ!

שבר רתימה
ימי
הקמפיין
ד'-ו' אב

התוועדות

עם הרב יצחק גינזבורג
שליט"א

בית זלטה, כפר חב"ד ב'

יום חמישי, כ"ח תמוז 20:00

בית זלטה | עזרת נשים פתוחה | כיבוד